

PAROLA

XXIV. évfolyam

A közösségi fejlesztőmunka folyóirata

2013/2. szám

A szám tartalma: A közösségfejlesztés új perspektívái – integrációs szerepkör, szakmaköziség, intézmények együttműködése

Tartalom

Tartalom.....	1
Vercseg Ilona: Bevezető gondolatok az intézményközi együttműködés és a szakmaköziség szükségességéről.....	1
Budai István: Szakmaközi együttműködés a közösségi munkában	3
Horváth Enikő: „Az egyeztetési, kiutkeresési folyamatra terhelődik a felelősség”	15
Péterfi Ferenc: Zsókvár – Inspirál.....	21
Csörgő Gyula: A települési közösségfejlesztés és a humán erőforrás fontossága	29
Péterfi Ferenc: Mi lenne, ha...?	31
A közösségfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok.....	33

Vercseg Ilona: Bevezető gondolatok az intézményközi együttműködés és a szakmaköziség szükségességéről

Funkciózavarral küzdő intézmények

A magyar társadalom óriási tanulási folyamaton megy keresztül a rendszerváltás óta. Napjaink vitáinak egyik rendre visszatérő témája az, hogy ki miért felelős? A szociális, nevelési, irányító, felügyelő stb. intézmények arra törekednek, hogy minél egyértelműbben határozzák meg saját mozgásterüket és felelősségüket, s mégis, a társadalom nap mint nap szembesül olyan új jelenségekkel, amelyek ismétlődően rávilágítanak a jog és más intézmények korlátaira, gyengeségeire,

funkciózavaraira, s azokra a sem intézmények, sem állampolgárok nem járta mezsgyékre, amelyek az egyes intézmények között üresen tátongnak.

Természetesen fontos, hogy az intézmények tisztában legyenek szerepükkel és azt teljesítsék is, ám az embernek mégis az az érzése, hogy azt már minden intézmény pontosan tudja, hogy hol ér véget a feladata és felelőssége, de az egészet, mint problémát nem vállalja fel senki. Mondhatnánk: hisz erre valók a család, a rokonság, a szomszédsági kapcsolatok, a közösség, s az intézmények feladata csak egy jól meghatározott és behatárolt szolgáltatás nyújtása! Hiszen ha a család, a rokonság, a szomszédsági kapcsolatok, a közösségek jól működnének...

Az intézmény nem független társadalmi környezetétől, s bár fő feladata a törvények betartásával nyújtott szakszerű szolgáltatás, szabad mozgásterit a közegével való rugalmasabb, empatikusabb működés kialakítására, és a többi intézménnyel való rendszeres együttműködésre kellene kitöltenie annak érdekében, hogy a rászoruló felvegyék a kapcsolatot az intézményekkel, vagy hogy ne vesszenek el a rendszerben.

E kívánatos változások a közösségi munka irányába mutatnak.

A társadalmi közeggel való együttmozgás és érdemi együttműködés azonban nyitott helyzeteknek, váratlan fordulatoknak teszi ki az intézményeket és azonnali döntéseket és szakmai innovációt igényelhetnek, melyekhez az intézményeknek nincs meg sem a felkészültsége, sem az eszközrendszere.

Intézményközi együttműködés

A közösségi munka legfőbb mai feladata *az intézményközi együttműködés* szemléleti alapjainak kialakítása és gyakorlati megvalósítása lenne, a képessé tétellel a fókuszban. A hátrányos helyzetű, kirekesztett, mélyszegénységben élő emberek nem tudnak kapcsolatot teremteni az intézményekkel, így azoknak kellene közösségi kezdeményező szerepet betölteniük, felhasználva mindazt az önbizalom-építő, képessé tevő erőt, amit egy közösségi szinten kialakuló új viszony biztosítani tud. A lehetőségek megismerése, az ellátástól való elmozdulás, a saját élet irányításában való aktív részvétel akkor jöhet létre, *ha az intézmények a teljes embert, s nem pusztán a szolgáltatásaik szempontjából ellátásra szoruló ügyfelet látják az érintettekben; ha a szolgáltatások nem csak egymás mellett jelennek meg, a másiktól gyakran mit sem tudva, hanem az egyéni és közösségi utakat egységükben látva, egymással kölcsönhatásban is; s ha lehetőségeiket a helyzetből való kivezető utak intézményközi keresésére is felhasználják.*

Szükséges, hogy a hiányzó szolgáltatások pótlására szervező civil – önszervező, önkéntes – kezdeményezéseket az intézmények erkölcsileg és szakmailag, a képessé tétel minden bekapcsolható eszközével támogassák, hiszen ennek számos hozadéka lesz az egyén, a közösség és az intézmények számára is. Fontos lépés ez az önállóság és az önbizalom fejlődésében; a másokért vállalt felelősség gyakorlattá szervezése pozitívan hat vissza az egyéni életvezetésre, motivációt épít az informális és formális tanulásra, és több más haszonnal is jár. Az önkéntes – ellátó–gondozó–segítő – tevékenységek szaporodása idővel kiegészíti és módosíthatja is az intézményi szerepköröket, de nem teszi feleslegessé, csak a munka hangsúlyait helyezheti át a frontális ellátástól a koordinációra, a közösségi munkaformák megtalálására, a képessé tétel szervezettebb formáinak kialakítására. A közösségfejlesztésnek megvannak a szakmai lehetőségei az intézményközi együttműködés fejlesztésére. Az intézmények képviselőivel és a valamennyi intézménnyel folytatott önbemutató, majd a saját munkát elemző módszerek elvezethetnek a szabad mozgásteret felismeréséhez és – közösségi tervezés eredményeként – azok új szakmai tartalommal való kitöltésére. A területi ellátásban részt vevő intézmények közös munkájának (a szakszerű szolgáltatás mellett) az intézmények kezdeményező szerepének felvállalására kellene irányulnia. E szerep tartalmát az adhatja meg, ha az állami és civil intézmények a vonzáskörzetükben élő érintettekkel közösen tárják fel a problémákat, közösen határozzák meg a megoldási alternatívát és a megfelelő szakmai irányítási szintek bekapcsolásával segítsenek kialakítani egy életképes, közösségi alapú és működő szolgáltatási rendszert. Ez lenne itthon is a társadalmi tervezés igazi területe.

A jövő egy kívánatos iránya: a szakmaköziség erősítése

Az állandósuló változások korában a különböző szakmák sem vizsgálhatók hagyományos módokon. Szembe kellene néznünk a közösségfejlesztés, a közösségi munka elméleti és módszertani *pluralizmusával*, s azzal, hogy mindez e munka természetéből adódik.

A szakma „túl tág” határait gazdagító erőforrásként érdemes érzékelni, olyannak, amely nem csak lehetővé teszi, de a komplex társadalmi problémák kezelése érdekében egyenesen igényli is a *szakmaköziséget*, a határterületi együttműködéseket.

Együttműködés létrejöhet a közigazgatással, szakpolitikákkal, szociálpolitikával, ifjúságsegítő munkával, művelődésszervezéssel, felnőttképzéssel, szociális munkával, építéssel, természet- és környezetvédelemmel, település- és vidékfejlesztéssel. Kiterjedhet az egészségügy, a kisebbségi érdekek érvényesítése (bevándorlás, rasszizmus és diszkrimináció), a jogvédelem és a társadalmi kontrollfolyamatok, a városrehabilitáció és a közösségi tervezés, az építészet és az örökségvédelem, a közösségi művészetek, a partnerség-építés és a helyi demokráciafejlesztés, a foglalkoztatás, a szociális gazdaság, a közösségi alapú gazdasági folyamatok stb. területeire is.

Fontos, hogy a közösségfejlesztés kidolgozza a maga *szakmaközi együttműködési stratégiáját* és azt, hogy mit tud ajánlani a szakmák és intézmények társadalmisítása érdekében. A közösségfejlesztő szakma fejlődése és társadalmi pozíciójának megerősödése szempontjából viszont egyaránt fontos az is, hogy a más beavatkozási-segítő területeken alkalmazott beavatkozások és tapasztalataik vissza is térjenek magához a közösségfejlesztéshez, s elemzésük beépüljön a szakma elméletébe és módszertanába. Ha ez nem történik meg, a közösségfejlesztés egyre parttalanabbá és erőtlenebbé válik, hozzáértése erodálódik és a minőségi szakmai munka védelme sem lesz biztosítható.

vercseg@kkapcsolat.hu

Irodalom:

Vercseg Ilona (2011): A közösségi munka folyamata és módszerei. In: *Közösségi munka a családsegítésben*. Szerk. Nagyné Varga Ilona. Szociotéka, Debrecen. A teljes kötet eléréséhez ld. a cikk eleji linket!

Budai István: Szakmaközi együttműködés a közösségi munkában

In: [Közösségi munka – Társadalmi bevonás – integráció](#)

Szöveggyűjtemény. Szerk. Budai István, Nárai Márta. Győr, 2011. 51–69. o.

A kötet az Interprofesszionális szemléletű közösségi szociális munkára történő felkészítés alternatívái – TÁMOP 5.4.4.-09/2/C-2009-0006 – „Útitársak” című projekt keretében készült.

(*Másodközlés a szerző engedélyével. A szerk.*)

A mindennapi szakmai közbeszédben, a közösségi munka különböző fórumain, konferenciákon, prezentációkon, szakmai vitákon, workshopokon, egyes publikációkban, képzésekben találkozhatunk a szakmaközi, vagy ún.

interprofesszionális (továbbiakban IP) kifejezéssel. Egyfelől azzal a kimondott vagy kimondatlan szándékkal, miszerint a válságokkal teli, globalizálódott világban talán a jól hangzó kifejezés mögött ott

lévő szellemiséggel a közösségi munka nehézségeire és bajaira keresünk és találunk válaszokat. A szakemberek körében persze máris hallható: „már megint felfedeztünk egy új(abb), divatos, aktuális varázsfogalmat, gyógyírt, módszert, s ettől/ezzel várjuk dolgaink jobbra fordulását” és a szakmai tevékenység megújulását, hatékonyabbá tételét.

Úgy tűnik, „...talán végre ezzel kapunk konkrét módszereket, eszközöket, fogódzókat, recepteket...” „Most valakik egyfajta ’kapaszkodó’-félélet nyújtanak megint, és ha erre az ’új’-ra ’rákapcsolódunk’, akkor valószínűleg több és jobb

elismerés birtokába kerülhetünk...” Másfelől, különösen az IP tevékenységre történő felkészítő tréningeken és kurzusokon hallható sokszor a résztvevők megnyilvánulásaiban a „...nincs új a Nap alatt...”, a „...mi mindig is így, az IP szellemében dolgoztunk...”, a „...segítő munka lényegéből következik, hogy csakis egymással való összefogással tudunk úrrá lenni nehézségeinken...”, az érthető módon kialakult, de a lényegében önigazoló védekezés.

Miért kerül a szakmaköziség a közösségi munka fókuszába?

Hazánkban a közösségi és a szociális munkában dolgozók nagyon jól tudják, hogy a közvetlen kliens kapcsolatban a szociális munkások döntően egyedi esetekkel dolgoznak.

Az esetmunkában alkalmazott problémamegoldó vagy rendszerszemléletű modell – a segítő folyamatok struktúrája – korábban biztos keretnek bizonyult, idővel viszont – többek között a miatt, hogy egy-egy kollégának legtöbbször lényegesen erején túl, teljesíthetetlen esetszámokkal kell dolgoznia – e biztos keretnek tartott eljárások nem elegendők és megfelelőek. A társadalmi szolidaritást manifesztáló szociális munka és közösségi munkaakciók közismerten ritkábbak és hatástalanabbak!. A sokszor csupán krízisellátó esetvitelt folytató szociális szakemberek döntő többsége nap, mint nap szembeül egy-egy család *elszegényedésével, az egzisztenciákkal, a munkahely, a lakások elvesztésével, és következképp a mélyszegénységéből való kitörés esélytelenségével.*

Másrészt pedig a média mindennapra eső, az emberi tragédiákat szenzációvá degradáló és csupán a nézettségi mutatókat erősítő, szenzációhajhászó politikájával, szemléletével és gyakorlatával. A rendkívül bonyolult háttérű, tragikus sorsok, *esetek jól láthatóan szétfeszítik az egy-szakmás, az egy-intézményes – „szolgáltatásos” – és az egy-szektoros problémakezelést.*

Másféle és újabb stratégiákra van szükség: hosszú távú célokra, egyértelmű perspektívákra, komplex szolgáltatásokra, rendszerelméleti és holisztikus megközelítésre, gazdaságos működésre, kielégítő egyensúlyok megteremtésére, elérésére, az életkörülmények valós javulására, azaz eredményekre stb. A szociális szolgáltatásoknak és a közösségekkel folyó tevékenységeknek tehát gazdaságosnak, értékesnek, hatékonyaknak, az elvárható célokra és kimenetekre fókuszálóknak kell lenniük. Úgy, hogy a szolgáltatásokat igénybe vevők és a közösségekben közreműködők valamennyien kapjanak nagyobb és tevéteges szerepet saját sorsuk jobbá tételében, növeljük érdekérvényesítési esélyeiket a problémamegoldás

folyamatában, az életminőség javításában, legyenek átláthatóak és mérhetőek a szociális beavatkozások és a közösségi akciók, tevékenységek (Kozma 2007; Krémer 2008; Pataki 2008).

A közösségi munkát folytatók közötti és a humán szakmák közötti komoly összefogásokra, integrációkra, együttműködésekre van szükség, mert éppen az ember és társadalmi környezete közötti kölcsönhatás veszíthető el, könnyen így e tevékenység holisztikus jellege is, ha az ember és környezete nem a maga totalitásában, komplexségében kerül értelmezésre, elemzésre és kezelésre.

„Ha a világot folyamatosan csak részeiben látjuk, ha csak jelenlegi intézményünkéből, csak két szemünkkel lehatárolt perspektíván keresztül vizsgálódunk, és ha valamennyien csak e lehatárolt élettapasztalattal és a kérdések lehatárolt megértésével rendelkezünk, akkor csak rontani fogunk a szolgáltatás egészén...” (Laming 1995 – idézi Hume–Sharples 1995, 155).

„A szociális munka eleve egy integráló szakma, társadalmi megrendeléseként értelmezi a valóságot, s adekvát választ dolgoz ki annak kezelésére” – írja Hegyesi (1997, 145–146).

Ugyanezt lehet mondani a közösségi munkára is. Krémer (2008) kifejezetten a *szolgáltatási integrációban* látja az egyik kiindulópontot, azaz, hogy a bonyolult helyzetek javításához túl kell lépni a szakmai/ágazati határokon?. Következésképp a közösségekkel dolgozó szakembereknek is változtatni kell megszokott, sokszor rutinszerűen folytatott tevékenységükön, szemléletükön, attitűdjeiken, beszűkült szerepeiken. A közösségi munkát folytatók ugyanakkor sokszor érzik és tudják, hogy a különböző szakmák képviselőivel való közös *tevékenységre nincsenek megfelelően felkészülve, nincsenek rá módszereik és eszközeik* (Budai 2008).

A szakmaközi munka előzményeiről

A komplex és integrált módon történő szakmai fejlesztés szükségletét kifejező gondolatok már néhány évtizeddel korábban megfogalmazódtak, többek között az Egyesült Királyságban, a skandináv országokban, az Egyesült Államokban, Kanadában és Izraelben stb. A kritika az egymástól túlságosan elkülönülő és a kizárólagosságra törekvő diszciplínák és ezek intézményesüléseként megjelenő szolgáltatások vonatkozásában merült fel (Nissani 1997 – hivatkozik Korazim-Körösy et al. 2007).

Nagy-Britanniában a szociális és közösségi munka eredete a jótékonyág, a filantrópia, a kölcsönös segítség és az állami (helyhatósági) beavatkozás szálaiból fonódott össze.

A szociális ellátásokban a helyi közösségeknek kiemelt és különleges szerepe volt/van, nem véletlen, hogy a szakma fejlődése Angliában magával hozta a közösségi munka szociális munkától történő viszonylagos elkülönülését is. A modern értelemben vett szociális munka közismerten a második világháború utáni jóléti állam kialakulásával fejlődött ki a helyi önkormányzatok egyik szervezeti egységévé. A tudomány- és szakmaköziség szemléletének előzményei már az 1960-as évektől tetten érhetők a különböző szakmák együttműködésében, leginkább az egészségügyi, a közösségi és a szociális ellátásokban.

„Szükségessé válik együttesen összehozni az elkülönült, de egymással kapcsolatban lévő képességeket, amelyek megerősítik az egészségügyi és szociális ellátások komplex tudásának expanzióját...” (Marshall *et al.* 1979 – idézi Leathard 1994, 7. o.).

A szakmák alulról jövő, szerves fejlődésén túl – több humán szakma képviselőiben érlelődött az együttműködés igénye – idővel a politikusok is meglátták e tevékenység társadalmi-gazdasági „hasznosságát”, és nyomást kezdtek gyakorolni a szakmai hierarchia csúcsán lévő szakemberekre (jogászokra, orvosokra stb.) IP tevékenység folytatása érdekében (Leathard 1994). A munkáspárti kormány 1996. évi hatalomra kerülése, illetve az Egészségügyi Törvény 1999. évi megjelenése után a brit költségvetés megosztotta a pénzügyi alapokat a helyi önkormányzatok és a társadalombiztosító között, ennek következtében a szociális és közösségi munkások is szembesülhettek az IP teamekben való dolgozás egyre hangsúlyosabb követelményeivel. Szakmai vonatkozásban az IP tevékenységet feltáró, elemző tanulmányok igen sokféle kérdést érintettek. Kiemelték például, hogy a hatalom, a különböző hierarchiák, a szexizmus, a rasszizmus és a diszkrimináció stb. feltárásához, vagy az elnyomásellenes gyakorlat kifejlesztéséhez kitűnő eszköz az IP megközelítés. Több kutató és szakember rámutatott az általános, mindenkire kiterjedő, szakmai sztereotípiákra, a szociális munkások, az orvosok, az ápolók, a tanárok stb. körében. Ugyanakkor hangsúlyozták azt is, hogy sokszor az adott szakmai csoportokon belül is különböző módon értelmeznek azonos fogalmakat a szakemberek, így például a „problémát”, a „kommunikációt”, az „értékelést”, a „diagnózist” stb. Foglalkoztak az IP tevékenység kompetenciáival, a tudás és

képességek rendszerével „szerszámkészletével”, modelljeivel, a team-munka lényegével és nehézségeivel, az alkalmazási lehetőségekkel (különböző agressziók, erőszak, bántalmazás esetén stb.). A különböző szakmai értékek elemzése elvezetett a szakmaköziség legfontosabb értékeinek meghatározásához és a különböző képzésekben is érdeklődés alakult ki az „együttes (IP) tanulás” iránt (Hopkins–Hume 1996; Barr *et al.* 2005).

Fentiek nyomán idővel az egészségügyi, közösségi és szociális ellátásokban különböző IP kezdeményezések, tervek, projektek és képzések születtek. Például az egészség elősegítéséért, a különböző ellátások közösség által történő szervezéséért, a különböző települések, szervezetek egészségügyi-szociális állapotának javításáért, a szervezetek közötti együttműködésért. Szakmaközi ellátási team-eket hoztak létre például az idős emberek saját otthonukban való ellátására, több szakma részvételével integrált közösségi mentálhigiénés csoportokat pedig a tartósan mentális betegségben szenvedők segítésére.

A hagyományos szociális munkás szerepek pedig elmosódtak, mivel ápolók, orvosok, pszichiáterek, pedagógusok és más szakemberek kollaboratív módon dolgoztak együtt (Taylor–Vatcher 2005).

Németországban a szociálpedagógiai hagyományoknak megfelelően más irányokban történtek lépések az IP tekintetében. Igen jó gyakorlat alakult ki például a nehezen nevelhető fiatalokkal való IP foglalkozás nevelők, sportedzők és szociális szakemberek együttműködése keretében (Kersting 1996; Nicolai *et al.* 1996).

Mára már gazdag szakirodalom, fejlesztő-kutató-képző hálózatok (European Interprofessional Education Network – EIPEN, Nordic Interprofessional Network – NIPNET, Centre for the Advancement of Interprofessional Education – CAIPE, HEAcademy

Health Sciences and Practice Subject Centre King’s College – London, INTERACT – Skócia), egyesületek (InterEd – The International Association for Interprofessional Education and Collaborative Practice), folyóiratok (Interprofessional Education for Qualifying Social Work), programok (Creating an Interprofessional Workforce, Kadima), konferenciák („Learning together to work together”, „All Together Better Health”) stb. segítik az IP tevékenységet³.

Magyarországon az elmúlt húsz év sokszor szólt arról is, hogy miként kell és lehet a szociális szakma, a szakemberek kompetencia határait meghúzni, mekkora tér áll rendelkezésre a szociális munkásoknak és közösségekkel dolgozóknak a humán szakmák keretei között. Nehezítette e helyzetet az egyes rokon szakmák

(különösen a pedagógia és az egészségügy) részéről a szakemberek képzésében és az alkalmazások terén megjelenő (és ma is jelen lévő) ún. „gyarmatosítási stratégia és gyakorlat”. Így állandó fontos kérdéssé, dilemmává vált, hogy „mi a célvezetőbb”? Az identitások, kényszerek, titkok által vezérelve, értékeket féltve a saját közegbe (szakmába) bezárkózva dolgozni versus *megtartva a szakmaiságot, a határokat, kilépni az integrációk, az IP tevékenységek eddig ki nem használt lehetőségei felé*. Ami viszont nem egyszerű, mert szembe kell nézni az ezzel ellentétesen és jelentősen ható szemléletekkel, szellemiségekkel, mentalitással, attitűdökkel és viselkedéssel. Újabban pedig szembesülni kell a félelemmel, miszerint a más szakmák képviselőivel való együttműködés egyenesen odavezethet, hogy valakik (szakemberek) feleslegessé válhatnak, hiszen mások is el tudnák (jók) látni a feladatokat.

Ennek ellenére történtek kezdeményezések idehaza is az IP együttműködés érdekében, így például, az egészségügyi és iskolai szociális munka kialakítása és fejlesztése terén (*A kórházi szociális munka* 1993; *Magyar* 2004; *Máté–Szemehyász* 2009).

A szakmaközi együttműködés lényege

Mit fejez ki voltaképpen a szakmaköziség? *Megközelítést, szemléletet, szellemiséget, attitűdöt, tevékenységet, gondolkodást, ki nem használt lehetőséget*, illetve mindezeket összességében. Talán leginkább az együttműködés fogalom szervesíti a fentieket. A szakirodalom is megkülönböztet kb. 50 különféle fogalmat, amelyek koncepció-, folyamat- és intézmény-alapú, továbbá strukturális, szakmai vezetői, „egyenlőségi team” és menedzsment gyűjtőfogalmak köré sorolhatók (*Hume* 1999; *Budai* 2001). Ezek alapján az IP kollaboráció lényege így definiálható:

Az interprofesszionális munka két vagy több, különböző foglalkozási ághoz tartozó szakma képviselőinek időleges vagy hosszabb távú vállalkozása, kommunikációja és együttműködése, amelynek során a csoportdinamika jótékony hatása segítségével, a közreműködő szakemberek, meglévő és megtermelt tudásukat és erőforrásaikat megosztják egymás között, egy közösen meghatározott cél/ügy elérése érdekében, közösen meghatározott, eldöntött, szinergikus, kreatív eljárásmodok alkalmazásával.

A szakmaközi együttműködés fogalmi lényege az alábbi hasonlatok, szimbólumok alapján ragadható meg. Az IP olyan, mint egy:

- *embersor*, akik egymás kezét fogva, egymáshoz kötődően tudnak valami értelmeset elérni,
- *fogaskerek-rendszer*, amelyben a kereknek jól kell egymáshoz illeszkedniük, hogy az egész gépezet működni tudjon,
- *lego-játék*, mert a munka kezdetén külön-külön lego alkotó elemek – személyek – és a munka elvégeztével együtt már a felépített építmény, tartó elemei vagyunk,
- *szőlőfürt*, mert a tömött fürt és a különböző ágacskák mutatják, hogy milyen sokféle módon kapcsolódunk egymáshoz,
- *kaleidoszkóp*, amelyben a különböző elemek önállóan létezni is tudnak, de az újabb és újabb „rázogatásokkal, ütögetésekkel” újabb és újabb, jobbnál jobb képek (viszonyok, megoldások, rendszerek, együttállások) hívódnak elő,
- *saláta*, amelynek alkotó részei ugyan megőrzik eredeti ízüket, ugyanakkor együtt más-új ízt is eredményeznek,
- *fa (életfa)* a fejlődés szimbóluma, amelynek törzse a megoldandó feladatokat, a lomb pedig a közreműködők termékeny együttműködését szimbolizálják, kezdetben lehulló levelekről lehet szó, de a téli erőgyűjtés után az ágak újra kirügyeznek, és lombkoronát alkotnak,
- *Rubik-kocka*, mert a kollaboráció tág teret ad a gondolkodásnak, az újra és az újra próbálkozásoknak, mint amit megtapasztalhatunk a kocka kiforgatásakor, egyetlen célhoz számtalan út vezet, bár egyes lépések idővel automatikussá is válhatnak, és a dolog nem megy végtelen türelem nélkül sem,
- *puzzle-kirakó*, mert egyetlen szakma képviselői sem nélkülözhetők, mindegyiknek megvan a maga helye, szerepe, és ha csak egyetlen elem nem kerül a helyére, akkor nem lehet teljes és tökéletes a képünk és alkotásunk,
- *piramis* és lépcsőfokai, mert egyre feljebb és feljebb lépve érzékelhetjük, hogy valamit legyőzünk, megoldunk és kitágul horizontunk stb.

A vonatkozó szakirodalomban és a szakmai munkában az IP kollaboráció többféle megközelítése és a különböző szakmai szemlélet következtében sokféle értelmezés és fogalomhasználat terjedt el, részben az azonosságokat, hasonlóságokat, másrészt jelentős különbségeket takarva (*Hume* 1999; *Barett–Keeping* 2005). Mindezek felhívják a figyelmet a szakmaközi együttműködés kulcskérdéseire, továbbá a tágabb értelmezés és gondolkodás előnyeire. Másfelől a különböző fogalmakat csupán szinonimaként, vagy egymást helyettesítve használni helytelen és zavaró. Nem csupán nyelvi játékokról van szó, ha csak az lenne, akkor problémáink már rég

megoldódtak volna, és e szerint a logika szerint csak az lenne a lényeges, hogy mit mondunk és nem pedig az, hogy voltaképpen mit is csinálunk. A különböző fogalmak rendszerezésére tett kísérletet Hopkins (2001), továbbá Korazim-Kőrösy és társai (2007).

1) Miután a szakmai fogalomhasználatban is, de még a vonatkozó szakirodalomban is többnyire szinonimaként használják, feltétlenül fontos különbséget tenni az interdiszciplinaritás és az interprofesszionalitás között. Az *interdiszciplinaritás* tradicionálisan a tudományok közötti tudástartalmakra, kompetenciákra és kutatási együttműködésekre, képzésekre, az azt művelő szakemberekre és tevékenységükre utal (lásd ototoxikológia, humánbiológia – antropológia, egészség és gazdaságpszichológia, orvosi biológia, szociálpszichológia, szociálpolitika, műszaki menedzser, környezetgazdálkodási agrármérnök stb.). Az interdiszciplinaritás együttműködésre kiváló példa a magyarországi szociális képzésben az 1990. évi Soproni Konferencia, amelyen a szociális munka különböző társtudományainak képviselői a közös érdek felismerése és felvállalása alapján megalkották a felsőfokú általános szociálmunkás-képzés tantervi irányelveit (Budai 2005).

Az IP elsősorban a *különböző szakmák képviselőinek szakmai együttműködését* tekinti lényegesnek. Korazim-Kőrösy és társai (2007) az *interdiszciplinaritás-szakmaközi együttműködés fogalommal* operálnak, jelezve ezzel, hogy a fogalmak rugalmasan kezelhetők ugyan, de szükség szerű, hogy a szakmaközi tevékenység háttérben sokfajta diszciplína, továbbá jelentős szakértői közösség és tudás kell, hogy álljon. Miért szerencsésebb az IP kifejezés a közösségi munka szempontjából? Azért, mert amíg más tudományok többnyire kompakt, rendszerezett, adott esetben statikusabb ismeretekkel bírnak, addig a közösségi munka-tudás alapvetően a közösség szervezésének, működésének és fejlesztésének folyamatában teremődik meg, így az lényegesebben mobilabb, rugalmasabb. „A másik emberre irányuló tevékenység mélyén itt nem tételek, hanem kérdések, a cselekvő önmagára irányuló motivációi vannak jelen.” (Varsányi 1996, 125–126). Ez következik a közösségi és a szociális munka lényegéből, társadalmi mandátumából, illetve a tudományok, szakmák között elfoglalt helyzetéből.

2) A *multidiszciplinaritás* Hopkins (2001) szerint *csak egy szakmán belül* értelmezhető. Korazim-Kőrösy és társai (2007) izraeli és amerikai kutatási tapasztalatok alapján a multidiszciplinaritást a komplex közösségfejlesztés egyik természeteként definiálják, melynek során valamennyi diszciplína megtartja saját

kereteit, fogalmi rendszerét és tevékenységének belső követelményeit, mintegy a részek összegeként jelenik meg.

Mindkét felfogás szerint mindenki ad valamit a saját tudásából és tapasztalatából a másoknak, a résztvevőknek pedig lehetőségük lesz egymás tudását méltányolni és értékelni. Kétségen kívül, ez tehát fontos momentum a monodiszciplinaritástól (az „egy tudományúságtól”) való megkülönböztetéshez.

3) Az 1970-es évek végén elterjedt a *szolgáltatás(szervezet)közi munka* kifejezés.

Hopkins (2001) leírása szerint a különböző egészségügyi és szociális szolgáltatások – így a különböző ágazatok – közötti határozottabb kapcsolatokra utal. Korazim-Kőrösy és társai (2007) kutatásaikra alapozva arról számolnak be, hogy például a Közösségfejlesztés Interdiszciplinaritás Fórumán (Interdisciplinary Forum on Community Development) résztvevők nehezen tudták az interdiszciplinaritást a szervezatköziségtől megkülönböztetni, mert a közösségfejlesztő munka során a tevékenység lényegéből és jellegéből fakadóan a szervezetek közötti együttműködés kapott prioritásokat. A szerzők megítélése szerint, a szervezatköziség elsősorban a tevékenység megvalósítási eszközöként, keretként határozható meg, míg az interdiszciplinaritás a szakmai tudások és stílusok közötti kapcsolatokat hangsúlyozza. Rendszerezésükben az együttműködő szervezetek és diszciplínák/szakmák különböző variációiban igen sokféle minőséget lehet megkülönböztetni egymástól, így az interdiszciplinaritás és az interprofesszionalitás értelmezhető egy vagy több szervezet keretében, illetve hosszú távú, szervezetek és szakmák közötti projektekben is. A sokféle szervezet és sokféle professzió közötti tevékenység kétségtelenül magasabb minőségű együttműködést igényel és jelent.

4) Májig legkevésbé kidolgozott, alkalmazott és inkább a viták tárgya a *transzdiszciplinaritás* fogalma⁴. Értelmezhető úgy, hogy egy adott társdiszciplína (pszichológia, jog) tudása kerül felhasználásra és a közösségi munkába történő beépítésre. Másfelől a szociális és a közösségekről szóló szakértelem kerül be, és kerül felhasználásra az iskola, a foglalkoztatás vagy az egészségügy világában. A fogalom jelentheti egy új tudomány és/vagy szakma létrejöttét és jelenthet több tudomány és szakma által közösen kialakított tudásokat (lásd menedzsmet, problémamegoldás, informatika) is⁵.

5) Az IP tevékenység tehát alapvetően a különböző szakmák reprezentánsainak folyamatos együttműködését jelenti, s amelynek minőségét emeli, ha az együttműködő szakemberek stábjaival-teamjeivel közreműködnek különböző

nonprofit és civil alapítványok, egyesületek, szervezetek, ez vezet el a *szektorok közötti együttműködéshez* (Nárai 2008)⁶. MacKenzie (2001) a különböző szervezetek és szektorok közötti, hosszú évek együttműködését jelentő projekt tapasztalatait tárja fel. A gyerekek-fiatalok biztonságosabb környezetének elősegítését, a balesetek megelőzését célzó programokat magában foglaló projekt tapasztalatainak felvázolása során jól érzékelhető a szakmaközi tevékenység számos jellemző vonása.

6) *IP kollaboráció folyhat* egy-egy sokproblémás és sokszereplős szociális eset vitele során, egy adott csoportmunka, vagy egy adott közösség keretei között. Nem tekinthető viszont még IP tevékenységnek, ha például egy adott iskola jelzőrendszeri funkciójából következően felveszi a kapcsolatot a gyermekjóléti szolgálattal és információkat ad át a gyerekekről és problémáikról. Ugyanígy szintén nem számít még szakmaközi kollaborációnak egy drogambulancián lefolytatott esetmegbeszélés a pszichiáter, az addiktológus, az ápoló és a szociális munkás, vagy egy gyermek-elhelyezési esetkonferencián a szociális és gyámügyi szakember, a pedagógus, a védőnő, a háziorvos stb. között. Az ilyen esetekben a szakemberek ugyan tájékoztatják egymást a történetekről, az eddigi saját szakmai beavatkozásukról, és meg is állapodhatnak abban, hogy ki-ki mit fog majd tenni saját területén, de egymástól függetlenül. A szakmaközi kollaborációhoz tehát nélkülözhetetlen, hogy *a különböző szakmák képviselői együtt találják ki, hogy mit lehetne/ kellene tenni egy adott, konkrét ügyben, hogy közösen tervezzék meg a közös munkát és közösen döntsenek a további beavatkozások tekintetében, hogy a továbbiakban folyamatosan tartsák a kapcsolatot, hogy rendszeresen találkozzanak egymással, hogy újra és újra kiértékeljék az eseményeket, elemezzék egymás tapasztalatait, hozzanak újabb és újabb döntéseket.*

Hosszabb időtartamú, komplex szemléletű, folyamatos stáb-team munka vezet el tehát a tényleges IP együttműködéshez. Ilyen lehet például egy adott település (kistérség) különböző szervezeteiben, intézményeiben (önkormányzat, oktatási, egészségügyi, szociális, művelődési, rendészeti intézményben stb.) dolgozó különböző szakemberek (polgármester, jegyző, szakelőadók, pedagógusok, háziorvos, védőnő, diabetikus, gyermekjóléti szakember, családsegítők, idősellátás dolgozói, könyvtáros, közösség- és vidékfejlesztő, vállalkozások képviselői, polgárőrség, tűzoltóság emberei, környezetvédők stb.) együttműködésével, biztos szakmai háttérrel bíró (interdiszciplinaritás!), hosszú távú szolgáltatási koncepciót kialakító és megvalósító (interprofesszionális!), a település és az ott élők élete érdekében megvalósított program vagy projekt. Amelyben van új cél, ami a

folyamatos kollaboráció eredményeképp egy új minőséget fog majd eredményezni, a viták és tervezés során előjövő ötletek megerősítik az együttműködő team-stáb tagjait, hogy a közös célokért eredményesebben tudjanak lobbizni a potenciális újabb partnerek körében, vagy elkerülni, legyőzni a szakmai problémákat és nehézségeket (paternalizmust, előítéleteket, bünbakképzést stb.).

A szakmaközi együttműködés feltételei

A szakmaközi kollaboráció során *megsokszorozódik a szakértelem a további közös döntések, egy magasabb rendű minőség (eredmény) elérése, a közös szakmai nyelv, az újabb, rugalmas és sokrétű közös tudás, készségek és értékek (együttesen kompetenciák) kialakítása és fejlesztése, a különböző kultúrák találkozása érdekében* (Kersting 2001; Korazim-Körösy et al. 2007).

Az együttműködéshez elengedhetetlen *kiindulási alap*, hogy minden közreműködő szakembernek alaposan *ismernie és feltétlenül azonosulnia kell saját szakmájával*. Kérdés persze: mennyire képes a szakember tevékenysége során egyik identitásból átlépni a másikba? És egyáltalán: át kell-e lépni?

Az IP tevékenységben együttműködő szakembereknek nagyfokú érzékenységgel, megértéssel el kell fogadni a munka átfogó jellegét. De a szereplőknek tisztában kell lenniük a közreműködő társszakmák határaival és a szakmai átfedésekkel is.

Következésképp szükséges feltétel a *szakmai empátia, a szakemberek egymás iránti nagyfokú tisztelete, bizalma és elfogadása* (Kersting 2001). Minden közreműködőnek el kell fogadnia, hogy az együttműködés során *nincsen egyetlen olyan szakma sem, amelyik csak egymagában képes lenne megfelelő segítséget adni a problémák megoldásához*, ahhoz, hogy teljes mértékben kihasználják lehetőségeiket és eljussanak egy, a számukra elfogadható, kielégítő egyensúlyra. El kell fogadni továbbá, hogy *kinek-kinek saját szakmája, szakmai kultúrája más és más, de mindegyik egyenlő súlyú, egyik sem felsőbbrendű*, a szakmai hierarchia és a különböző társadalmi presztízis ellenére sem. El kell fogadni, hogy minden szakma (képviselője) azonos hozzájárulást adhat a közöshöz.

Akkor is, ha az együttműködés során már kitermelődtek közös tudások, eljárások, vagy ha időlegesen egyik vagy másik professzió kiemelt, domináns szerepet kap a folyamatban. Nem negligálva és nem félretéve, de bizonyos mértékben le kell mondani „saját” szakmai kompetenciáinkról, szerepeinkről, hatalmi, felelősségi határainkról és el kell ismerni más szakmák értékeit és teljesítményét⁷. Egymás kompetenciáink átlépésével viszont a különböző

folyamatok, szolgáltatások megtervezése, megszervezése szakmailag hatékonyabb lesz, és átláthatóbbá válik a kollaboráción belüli felelősség-megosztás.

Nem elég hangsúlyozni: a közösségekkel dolgozó szakembereknek az IP együttműködésben való részvétele csak akkor lehet eredményes, ha azt megelőző lépésként (saját szakmai identitásukat erősítendő) saját szakember társaikkal próbálnak meg különböző szintű és minőségű stáb-team munkát folytatni adott közösségen belül. Ez az első lépés az IP együttműködés irányába.

A szakmaközi kollaboráció további fontos feltétele a *motivált részvétel*, a sikerélmény, ezek hiányában az erőfeszítések zátonyra futhatnak. Ezért kell a munka kezdetekor és magában a folyamatban is többször tisztázni a közös ügyet, a közös célokat, a kölcsönös érdekeket és az együttműködés különböző szerepeit. Ha rugalmasan tudunk mozogni a szakmák határai között, akkor pontosabb kép alakul ki önmagunkról és saját szakmánkról, a szakmai szerepeinkről és azok határaitól is (Kersting 2001; Barrett-Keeping 2005).

Egy-egy adott közös ügyben a különböző szakemberek közötti megítélésbeli különbség nem szükségszerűen negatív jelenség. Nem a minden áron való egyetértésről van itt szó, de az építő jellegű eszmecsere, viták, esetleges konfliktusok megoldása után a megállapodás *eredményesebb, tartósabb megoldásokat* hoz magával, ebben van a fő ereje. A *konfliktus* eleve „bele van szőve” az IP munkába, de a különböző perspektívák és prioritások megismerése, kitérgetése a változás hajtóerejévé válhatnak. A szakmaközi stáb-team dinamizmusa vitákkal, konfliktusokkal, azok kezelésével teljesedik ki, hiszen ki-ki a másik tükrében láthatja legjobban önmagát. A csoportlojalítás is eltolódhat, ezért kell ügyelni arra, hogy ne alakuljanak ki egymással szembeni hadállások. Például az egyes szakmákra vonatkozó munkaterhek nem egyenlő megosztása miatt meg nem értés komoly konfliktusokhoz, zavarokhoz és irigységhez, az információk visszatartásához, vagy akár tényleges ellenálláshoz is vezethet (Nissani 1997).

A nyílt, őszinte, kongruens kommunikáció hiányában bizonytalanságérzet alakulhat ki az egyes szakemberekben és a különböző szakemberek között, amely az együttműködést korlátozó védekezési mechanizmusokhoz vezet: az egyik résztvevőben meglévő rossz érzést az illető kivetíti a másokra és e projekció zavarja, gátolja a kollaborációt. Az egymást támogató légkörben viszont új perspektívák nyílnak meg, új eredmények születnek, így az egész folyamat bizonyos értelemben a

Watzlawick-féle másodfokú változásra emlékeztet (Watzlawick et al. 1990; Leathard 1994; Hopkins–Hume 1996; Barrett–Keeping 2005; Quinney 2006).

Az IP együttműködésben igen lényeges a *hatalom, hierarchiától mentes elosztása*, fontos, hogy a közösségi munkában közreműködő szakemberek ne érezzék, majd a másik elvégzi helyette a munkát. Kulcsfontosságú a vezető szerepe, a cselekvési tervek, a felelősség- és a munkamegosztás követése. A tradicionális hatalmi hierarchiák helyett az összes közreműködő tudásának és tapasztalatának függvényében kell kialakítani a szerepeket.

Nélkülözhetetlen, hogy a szakmaközi tevékenységet a munkahelyi, közvetlen politikai-szakmai *vezetés is támogassa* és elkötelezze magát mellette, így az erőforrások terén is. A *szakmai kultúra* meggyőződéseken, értékeken és normákon alapul, ezek közé szerveződve látják és látatják az egyes szakmákban dolgozók a jelenségeket és a problémákat. Ezért fontos az IP kollaborációban együttműködőknek szoros kapcsolatban lenniük eredeti szakmájuk szaktekintélyeivel.

Összefoglalva, Barrett–Keeping (2005) nyomán az IP együttműködés kialakítása tekintetében az alábbiak mérlegelése tartandó fontosnak (1. táblázat):

1. táblázat

A szakmaközi együttműködés alapfeltételei a közösségi munkában

Kérdések	A mérlegelés alternatívái
Ki határozza meg a közösség problémáját?	A közösség tagjaival együtt minden közreműködő szakember részt vesz a probléma meghatározásában, vagy ez kizárólag egy szakma képviselőjének hatáskörébe tartozik?
Kinek a szak kifejezéseit használják?	Minden résztvevő képes-e kommunikálni egy közösen meghatározott és mindenki által megértett szakszókincs és fogalomhasználat alapján, vagy pedig csak egy szakma nyelve dominál?
Ki irányítja a közösségi tevékenységet?	Megállapodnak-e a közreműködő szakemberek az irányításban?

Ki dönti el azt, hogy milyen erőforrásokra van szükség, és hogyan juttatják el ezeket a közösséghez?	Megvitatják-e és meghatározzák-e közösen az erőforrások használatának kérdéseit a különféle szakmai hozzájárulások mértékének megfelelően, vagy pedig azt csak egy szakma képviselője(i) diktálja(k)?
Ki kit von felelősségre?	Egyetlen szakma képviselőjé(i)re hárul a teljes felelősség, vagy pedig elismerik mindenki elszámolási kötelezettségét?
Ki írja elő a többiek teendőit?	Van-e közös megegyezés a közreműködő szakemberek tevékenységeit illetően, vagy pedig csak egy szakma képviselője(i) írja elő a teendőket?
Ki tud befolyást gyakorolni a politika alakítóira?	Valamelyik szakma erősebb befolyással bír-e a többiekénél a politika alakítóinál való lobbizás terén, vagy ebben is közös megegyezés van?

Forrás: Barrett–Keeping (2005) nyomán a szerző saját szerkesztése.

A táblázat felhívja a figyelmet, hogy az IP tevékenység során a megoldandó problémák meghatározásában, a fogalom- és nyelvhasználatban, a tevékenység irányításában, a felelősség vállalásában, a lobbizás tekintetében nem kerülhet tartós ideig domináns helyzetbe egyik vagy másik szakma képviselője vagy csoportja.

A szakmaközi együttműködés relevanciája a közösségi munkában

Az European Interprofessional Education Network (EIPEN) Accompanying Measures – az IP együttműködés képzési hálózatát megcélzó – nemzetközi projekt⁸ Steering Groupja (vezető testülete) a *szakmaközi tevékenység* alábbi *jellemzőit és értékeit* tekinti kiemelten fontosnak:

Az együttműködő szakemberek vonatkozásában a(z):

- holisztikus szemlélet,
- partnerek együttműködése,
- partnerek közötti egyenlőség,
- partnerek kölcsönös elfogadása,

- új megközelítésű együttműködés,
- világról való gondolkodás új útja: „mit is nem tudunk még?”,
- egyértelmű, eredményes kommunikáció,
- kritikus vizsgálódások és elemzési kultúra,
- egymás szerepeinek megértése és elfogadása,
- eredményesebb megállapodások, tartósabb megoldások,
- érvényesíthető tudás – jövőbeni felhasználhatóság,
- tevékenység során közösen megtanultak egymás közötti megosztása,
- kölcsönös elkötelezettség,
- bizalom megtanulása és a bizalom tudásával való élés,
- hálózatépítés, információcsere,
- ihletettség,
- kreativitás,
- költséghatékony szolgáltatások,
- minőségi kollegiális kultúra építése,
- közös és a különböző értékek elismerése,
- szakmák közötti hierarchia és feszültségek csökkenése.

A szolgáltatásokat igénybe vevők vonatkozásában a(z):

- igénybe vevők kerülnek a szolgáltatások középpontjába,
- eredményesebb kommunikáció,
- hatékony szolgáltatások megtervezése, megszervezése, megvalósítása,
- evidencia (bizonyított, biztos tudáson) alapon működő szolgáltatások,
- szolgáltatások fejlesztése – a szolgáltatást felhasználó életminőségének javulása stb. (EIPEN 2008).

A szakmaközi tevékenység értékei tehát többek között a hatékonyabb stáb-team munkával, a konstruktív kooperációval, a konszenzusos cselekvéssel, a tartós eredmények elérésével, a különböző szolgáltatásokhoz való egyenlőbb hozzáféréssel, a szolgáltatások átláthatóbbá tételével, a helyi együttműködések kialakításával, a közös felelősség vállalásával, az átláthatóbb felelőségekkel, az elégedettebb környezettel, a szélesebb társadalmi hatásokkal fejezhető ki. Az IP tevékenység nem a hiányokból és a deficittekből indul ki, hanem a megszerzett tapasztalatokra, a már meglévő értékekre és forrásokra épít. A szakmaközi tevékenység gyakorlatias, hatékony, minőségre törekvő közösségi munkát

eredményez, mert sikeresen használja a forrásokat, csökkenti a rizikókat, feloldja a merev szakmai kereteket, motiváltabbá válnak az e tevékenységben közreműködők a különböző problémák kezelése, a valóság változtatása és a közösség (és tagjainak) életminősége érdekében.

A szakmaközi kollaboráció folyamatában a másik szakma és szakember szerepének megértése, elfogadása, a kölcsönös bizalom megtanulása és érvényesítése, a tudás közös megszerzése és használata, valamint a közös és különböző értékek elfogadása alapján mindenképp csökken a szakmák közötti hierarchia és feszültség. Az IP tevékenységben valamennyi közreműködő szakma tudásával való kalkulálás és a közreműködők egyenrangúsága következtében mindenképp megnőhet minden résztvevő presztízse is (Hopkins–Hume 1996; Hume 1999; Lemis 1999).

A szakmaközi kollaboráció további előnye a közösségi munkában, hogy permanens önvizsgálatra, önmagunk szakmaiságával, identitásával történő szembenézésre készíti valamennyi közreműködő szakembert. Arra, hogy ki-ki állandóan tükröt tartson önmaga és a szakma egésze felé; hogyan fejlődött, mit ért el eddig, milyen értékei, diszfunkciói és dilemmái vannak stb.

A szakmaközi együttműködésnek vannak kritikussai és ellenzői is. Sokszor hangzik el szakmai körökben, hogy az IP kollaborációban dolgozó szakemberek olyan nagyfokú, „összegzett” hatalomra tehetnek szert, melynek következtében egyfelől a szolgáltatást igénybevevőket túlzottan problematikusnak ítélik meg, és ezzel elindulhat bizonyos fokú kirekesztésük is. Számos rossz példát látni például idehaza is erre a gyermekvédelemben, amikor egy-egy szakmai esetkonferencia keretében az érintett családok tagjait szinte bírósági procedúra alá veszi a „sok”, úgymond IP szellemiségben dolgozó szakember a segítségnyújtás elfelejtése és kiiktatása következtében. Másfelől a „sok” szakember a kliensek tevőleges közreműködése nélkül akarja helyettük teljes mértékben kezelni a problémákat (Manthorpe 2003).

Az IP kollaboráció nehézségei a nem mindig és minden szempontból egyértelműen meghatározható célokkal és távlatokkal, a nem jól megszervezett, ellentmondásos tevékenységekkel, az időigényes tevékenységgel, a különböző vezetési stílussal, az

eltérő szakmai hangsúlyokkal, nyelvhasználattal és értékrenddel, a különféle fajtájú és szintű képzettségekkel (az egymás kreditjeit, akkreditációját ma még el nem fogadó különböző képző rendszerek) és szakmai tapasztalatokkal, a különböző szakmai szerepek és kompetenciák zavarai-átfedéseivel, a szakmai identitás, érdekek (szakmai integritás), lojalitás és a szakmai büszkeség elvesztésének félelmével, a negatív előítéletekkel, a rejtett prejudikációkkal, a nehezebb értékeléssel (miképpen tudunk megfelelni például különböző szakmák elvárásainak?) határozhatók meg (Nissami 1997).

Nehezíti, veszélyezteti, vagy lehetetlenné teszi az IP együttműködést, ha a közös gondolkodás – tevékenység – szakmai nyelv csak *közös nevezővé* („csak a legfontosabbakban egyezzünk meg, a többit úgyis saját szakmai tudásom és felelősségem alapján végzem...”) degradálódik, így a „közös eredmény” is formálissá, látszattá válik – ahogy erre kutatási tapasztalatok alapján hivatkoznak Korazim-Körösy és társai (2007).

Nehezíti az együttműködést, hogy nincsenek szabályai, protokolljai annak, hogy miképpen is lehet, célszerű együttműködni. Ellene szolgál az az érv is, miszerint az ilyenfajta tevékenység során, a szakmai hierarchia felsőbb szintjein lévő professziók képviselői (orvosok, jogászok) felülkerekednek és mintegy kisajátítják maguknak az irányítást, a döntéseket, a felelőségek-megosztását, az értékelést. A kollaboráció kultúrájának hiánya, illetve kezdetleges volta miatt valós veszély ez Magyarországon is, de más országokban is. Éppen ezért igen lényeges, hogy a kollaborációban együttműködő partnerek alapvetésként tekintsenek az IP definíciójára, és az eltérő szakmai érdekek egyeztetése alapján közös stratégiát, tervet készítsenek.

Összességében megállapítható, hogy az IP itt vázolt jellemzői, értékei és módszerei egyúttal a közösségi munkáé is. Olyanok, mint: holisztikus szemléletmód, tartós eredmények elérése, a szolgáltatásokat igénybe vevőknek, a közösségek tagjainak elégedettsége, a kockázatok csökkenése, a partnerség-együttműködés, a nyílt-őszinte kommunikáció, a bizalom, empatikus, toleráns attitűd, a motivált, konszenzusos cselekvés, a felelőség-megosztás, a moderátor jellegű vezetés, kreativitás stb. (Kersting 2001).

Mindezek fontos érvek ahhoz, hogy a *hatékony közösségi munka egyik fontos és ma még nem kihasznált lebetőségének tekinthető az IP megközelítés, szellemiség, gondolkodás és együttműködés, hiszen többletet adhat, kiteljesíthet.*

2. táblázat

A szakmaközi együttműködés előnyei és nehézségei a közösségi munkában

<i>Előnyök</i>	<i>Nehézségek</i>
Partneri alapokon folyó hatékony stábtteam munka	Különböző identitások, átfedésben lévő kompetenciák
Motivált közreműködők a szakemberek és a közösség tagjai között	Nem mindig egyértelmű és meghatározható távlatok
Szélesebb dimenziókat is figyelembe vevő, folyamatos konstruktív kooperáció	Eltérő szakmai hangsúlyok, értékek, érdekek
Áttekinthető felelősség-megosztás	Egymásnak ellentmondó vagy párhuzamos tevékenységek veszélye
Gyakorlatias, hatékony, minőségre törekvő, összehangolt közösségi munka	Különböző szakmai képzettség, átjárhatatlan szakmai képzések, továbbképzések
A közösség tagjainak elégedettsége	Különböző szakmai nyelv, stílus
Erőteljes hatás a közösség tágabb társadalmi környezetére	Időigényesség
A rendelkezésre álló és újként feltárt források gazdaságos és sikeres használata	Az eredeti szakma iránti lojalitás, identitás elvesztésétől való félelem
A problémák, rizikók, veszélyek csökkentése	Közös szabályok és protokollok hiánya
A merev szakmai keretek oldása	Az értékelés nehézsége

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Szakmaközi együttműködést használó közösségi munka projektek példái

Hazai, szakmaközi együttműködésre felkészítő, továbbképző kurzusok keretében az alábbi, helyi településekre és közösségekre, azok fejlesztésére vonatkozó projektek kidolgozására és megvalósítására került sor az elmúlt néhány évben, bizonyítandó e tevékenységek igen gazdag és komplex lehetőségét:

- Sérült emberek integrálása a társadalomba, intézmények közötti párbeszéd és kapcsolat elindítása „Együtt egymásért” – Magyar Máltai Szeretetszolgálat Mozgáskorlátozottak Napközi Otthona (Győr) koordinálásával;
- A lakosság mentálhigiénés ellátási hiányosságainak pótlása „Főnix” – Családsegítő Központ (Mosonmagyaróvár) koordinálásával;
- A település valamennyi korosztályát érintő szociális problémák, hiányosságok és szükségletek felmérése, hatékony közreműködés a megoldások kidolgozásában, megvalósításában „Mi együtt Fertőszentmiklósért” – Egészségügyi Központ koordinálásával;
- Prevenációs segítségnyújtás családoknak – egymás közötti gyors jelzőrendszer kiépítése „Szívvel, lélekkel, érted” – Lábatlani Polgármesteri Hivatal koordinálásával;
- Gyermekes családokkal foglalkozó szakemberek együttműködésének, együttgondolkodásának serkentése, ezáltal hatékony megelőző tevékenység és problémamegoldás a célcsoportot érintő kérdésekben „Tegyünk együtt a Fertőmenti régió gyermekeiért, fiataljaiért és családjaiért!” – Gyermekjóléti Szolgálat (Fertőd) koordinálásával;
- A településen élők közös akaratát kifejező cselekvési program összeállítása az intézmények, lakosság, civil szervezetek bevonásával Bejczygyertyános Polgármesteri Hivatal koordinálásával;
- Középiskolások, fogyatékkal élő diákok, idősek közös táborozása „Generációk egymás között” – Piramis Egyesület (Szolnok) koordinálásával;
- A sikeresebb tanulást segítő iskolai légkörért – Mátyás Király Általános és Alapfokú Művészeti Iskola (Szolnok) koordinálásával;
- Támogatott lakhatási program a hajléktalanszállóról már kiköltözötték számára „Minden hónapban egy kicsit többnek lenni” – Hajléktalan Szolgálat (Győr) koordinálásával;
- Kisközösségek létrehozása, formálása, a kábítószer fogyasztás megelőzése érdekében „Drogkép-másképp” – Gyermekjóléti Szolgálat (Sopron) koordinálásával stb.

A projektek fókuszában egy-egy szociális vagy a közösség egészét érintő probléma állt.

A monitorozási és értékelési tapasztalatok szerint az IP együttműködések egyértelműen elérték céljukat, láthatóan jobba váltak az adott település és a

szolgáltatásokat felhasználók életkörülményei, továbbá kifejeződött egyfajta közösségfejlesztési szempont (különösen Mosonmagyaróvár, Fertőszentmiklós, Lábatlan, Bejczytyános esetében) is.

A projektekben közreműködő szakemberek, stábok-teamek az elért szakmai sikerek mellett, nagyra értékelték a közös munka pozitív pszichés hatásait is.

Az IP lehetőségek szinte korlátlanok, vonatkozzon az egyes humán szakmára, vagy vonatkozzon a különböző képzettséggel rendelkező, különböző szintű munkakörökben alkalmazott szakemberek kollaborációjára, vagy vonatkozzon a mai kihívásokra szakmaközi együttműködésben válaszokat kereső projektekre.

Néhány következtetés

Az IP kétségtelenül egy új, a humán szakmák fejlődését – így a közösségi munkáit is – elősegítő, esélyes paradigma. A szakmaközi együttműködés természetesen nem képes a gazdasági–pénzügyi–társadalmi válság alapvető következményeit, az abból adódó szociális és társadalmi feszültségeket és problémákat teljességében kezelni és megoldani, de elindítója, katalizátora lehet a változásoknak, illetve hosszabb távú értékeket termelhet. A fentiekből láthatóvá vált, hogy igen sokféleképpen építkezhet az IP tevékenység. Lehet hivatalos, vagy nem hivatalos, különböző stábokban-teamekben folytatható, több szakmát-szakterületet magában foglaló, egyének, családok, közösségek érdekében kifejtett, jól megtervezett együttműködés, amelyeknek fontos közös vonása, hogy megváltozik és fejlődik a mindennapi gyakorlat. Miután az embereknek, csoportjaiknak és közösségeiknek komplex szükségleteik vannak, a közösségi és szociális területek dolgozóinak aktívabban és tudatosabban kell az IP munka felé fordulniuk, mindig a szükségletek megkívánta mértékben és arányokban. A különböző szakembereknek fel kell ismerni, hogy a hatékony szolgáltatások és közösségi munka érdekében egymástól kölcsönösen függve, rugalmasan kell az adott, valós szükségletekre válaszolni, és ezt legjobban a lokalitás szintjén lehet elérni.

A különböző szakmák képviselői a mindennapi munka során eddig is egymáshoz fordultak. Az IP kollaboráció viszont alapvetően aktívan megkonstruált és meghatározott tevékenység, minőségileg lényegesen többértékű. A különböző szolgáltatások felhasználói, a közösségek tagjai és egésze számára egyaránt lényeges a szolgáltatások és ennek következtében az életminőség javítása, ez az IP munka igazi hajtóereje. A szakmaközi munkával járó – vagy azzal társított – nehézségek sokszor egy adott szakma, vagy egy-egy szakember szakmai aggodalmaira, bizonytalanságaira, félelmeire, képzettségi és tapasztalati hiányosságaira vezethetők

vissza. A szakmapolitikai környezet is lehet hátráltató tényező, és nem kívánt következmények keletkezhetnek a szolgáltatásokban akkor, ha az országos politika szintjén a helyi fogadókészség hiányában erőltetik az integrált szolgáltatások bevezetését és az IP együttműködést.

A közösségekkel dolgozó szakemberek más humán szakmákkal történő IP együttműködése által hozzájárulhatnak magának a közösségi munkának a megújulásához, és ezzel más humán szakmák is eljuthatnak az IP kollaboráció szükségleteinek felismeréséhez, gyümölcsöző hatásainak felfedezéséhez, megértéséhez.

Jegyzetek

¹Bár szakmai fórumokon és publikációkban a szerzők többnyire megkülönböztetik a közösségi munka, a közösségi szociális munka, a közösségfejlesztés és a közösségvezetés kifejezéseit. Alaposan körüljárja a fogalmi kérdéseket Vercseg Ilona e kötetben szereplő tanulmánya. Jelen tanulmányban többnyire a közösségi munka fogalommal élünk.

²A közösség és a társadalmi részvétel értelmezési kérdéseiről ír e kötet egy másik tanulmányában Barbara Fawcett és Maurice Hanlon.

³Bőveben ld. az alábbi honlapokat: <http://www.eipen.sze.hu>, <http://www.nipnet.org>, <http://www.caipe.org.uk>, <http://www.health.heacademy.ac.uk>

⁴Ilyen vita folyt a transzdiszciplinaritás fogalma tárgykörében az EIPEN Accompanying Measures projekt Streering Groupjában Ljublanában 2008. szeptember 25-én.

⁵Az emberjogi és közösségi munka közötti kapcsolatokkal, dimenziókkal, a jogok és felelősségek összefüggéseivel foglalkozik e kötetben Jim Ife és Lucy Fiske tanulmánya.

⁶Az egyén, a közösség és a társadalom egymáshoz való viszonyáról, a civil szervezetek társadalmi felelősségvállalásának arcairól, nyugat-dunántúli és észak-alföldi példáiról ír e kötet hasábjain Kóbor Krisztina.

⁷A nemzetközi tapasztalatokkal ellentétben a hazai szociális és pedagógiai, vagy a szociális és egészségügyi szakma között például csak igen kismértékben érzékelhető a kollaborativitás, az egyik inkább le akarja győzni a másikat és viszont, és kevésbé akar együttműködni, vagy nem akarja a másikat saját territóriumába beengedni.

⁸Az EIPEN projektekben részt vevő országok és intézmények: Belgium: Universiteit Gent, Finnország: Oulu University of Applied Sciences, Görögország: National & Kapodistrian University of Athens, Írország: Institute of Technology, Tralee, Lengyelország: Department of Hygiene and Ecology, Jagiellonian University, Krakow, Magyarország: Széchenyi István Egyetem, Szociális Munka Tanszék és Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény, Győr, Nagy-Britannia: Higher Education Academy Health Sciences and Practice Centre, King's College, Centre for the Advancement of Interprofessional Education, London, South-West Peninsula Strategic Health Authority, Svédország: Karolinska Institutet, Stockholm, Szlovénia: University of Ljubljana.

⁹A szakmai munka hátterét az alábbi nemzetközi projektek adták:

– Tempus „Further Education for Community Care Courses” című (FECCC), 1998–2001 között. Hazai közreműködők: Széchenyi István Főiskola (Győr), Szociális Munka Tanszék, Szent István Egyetem, Jászberényi Kar, Szociálpedagógia Tanszék. – Leonardo da Vinci „Community Care Approach: A Strategy for Social Inclusion” című (CC, <http://www.communitycare.hu>), 2006–2008 között. Hazai közreműködők: Debreceni Egyetem Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék, Széchenyi István Egyetem (Győr), Szociális Munka Tanszék.

Irodalom

A kórházi szociális munka (1993) Szociális Munka Alapítvány Kiadványa; Budapest.

Barett, G.–Keeping, C. (2005) Needed processes for effective interprofessional working. – Barett, G.–Sellman, D.–Thomas J. (eds.) *Interprofessional Working in Health and Social Care – Professional Perspectives*. Palgrave Macmillan, Houndmills – Basingstoke – Hampshire. Magyarul: Budai I. (szerk.)

(2007) „Az együttes tanulástól a közös munkáig...” Európai szakmaközi együttműködés oktatási hálózata. Széchenyi István Egyetem, Szociális Munka Tanszék, Győr. 13–15. o.

Barr, H.–Koppel, I.–Reeves, S.–Hammick, M.–Freeth, D. (2005) *Effective Interprofessional Education*. Argument, Assumption and Evidence, Blackwell, Oxford.

Budai I. (2001) Szükségletektől a koncepcióig. – Somorjai I. (szerk.) *Amíg a tervekből valóság lesz... Interprofesszionális együttműködés és szociális munka*. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Győr–Budapest. 29–46. o.

Budai I. (2005) A továbblépés elé... Soprontól távol és még Bolognához sem közel – *Háló*. 8–9. 6–12. o.

Budai I. (2008) Szociális szaktudás – kompetenciák – képzés és a sztenderdek kidolgozása. – *Kapocs*. 37. 38–47. o.

EIPEN (2008) Erasmus EIPEN Accompanying Measures project. Steering Group emlékeztetője, Ljubljana, szeptember 25–26. Kézirat, <http://www.eipen.sze.hu>

FECCC (2001) Further Education for Community Care Courses – TEMPUS nemzetközi projekt projektdokumentációja. Széchenyi István Egyetem, Szociális Munka Tanszék Győr. Kézirat.

Hegyesi G. (1997) *Az „általános szociális munka” modelljei: a magyar képzés születése és elméleti forrásai*. PhD disszertáció, MTA, Budapest.

Hopkins, T.–Hume, S. (1996) Inter-professional practice and education. – TEMPUS ASWE teacher mobility programme. 11 July 1996, Bournemouth University IHCS, unpublished.

Hopkins, T. (2001) Interprofesszionális – rövid történet és áttekintés. – Somorjai I. (szerk.) *Amivel még nem számolunk... Interprofesszionális együttműködés és szociális munka*. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Győr–Budapest. 9–15. o.

Hume, S.–Sharples, A. (1995) Education and Training needs of the emerging 'New Professionals'. – *Community Care*. Bournemouth University, unpublished.

Hume, S. (1999) The organisation of interprofessional courses and projects. – TEMPUS FECCC project programme for teachers' mobility. 16 October 1999, Jászberény; 27 October 1999, Bournemouth University, IHCS, unpublished.

Kersting, H.J. (1996) A szociális és a pedagógus szakma azonosságai és különbségei. – Budai I.–Somorjai I.–Tordainé Vida K. (szerk.) *Szociális képzés európai szinten*. Esztergom. 24–29. o.

Kersting, H.J. (2001) A lehetőségek kiterjesztése. – Somorjai I. (szerk.) *Amíg a tervekből valóság lesz... Interprofesszionális együttműködés és szociális munka*. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Győr–Budapest. 93–103. o.

Korazim-Kőrösy, Y.–Mizrahi, T.–Katz, Ch.–Karmon, A.–Garcia, M.L.–Smith, M.B. (2007) Interdiszciplináris közösségfejlesztés és együttműködés izraeli és amerikai tapasztalatok alapján. – *Esély*. 6. 61–86. o.

Kozma J. (2007) A szociális szolgáltatások modernizációjának kérdései a szociális munka szempontjából. – *Kapocs*. Különszám. 4–19. o.

Krémer B. (2008) A szociális szolgáltatások modernizációja – közpolitikai trendek, elvek, irányok. – *Kapocs*. 39. 18–29. o.

Leathard, A. (1994) *Going Inter-Professional. Working Together for Health and Welfare*. Routledge, London – New York.

Lewis, C. (1999) The development of interprofessional education. – TEMPUS FECCC project programme for teachers' mobility. 27 October 1999, Bournemouth University, IHCS, unpublished.

MacKenzie, B. (2001) Szociális szolgáltatások közötti interprofesszionális együttműködés. – Somorjai I. (szerk.) *Amíg a tervekből valóság lesz... Interprofesszionális együttműködés és szociális munka*. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Győr–Budapest. 116–123. o.

Magyar Zs. (2004) A magyarországi kórházi szociális munka helyzete egy országos kutatás tükrében. – *Esély*. 4. 44–70. o.

- Manthorpe, J. (2003) The perspectives of users and carers. – Leatheard, A. (ed.) *Interprofessional Collaboration: From Policy to Practice in Health and Social Care*. Brunner-Routledge, Hove.
- Máté Zs.–Szemelyácz J. (2009) *Az iskolai szociális munka kézikönyve*. Molnár Nyomda és Kiadó Kft., Budapest.
- Nárai M. (2008) *A nonprofit szervezetek helye és szerepe a helyi társadalmak életében. A nyugat-dunántúli nonprofit szektor feltárása*. PhD disszertáció, ELTE, Társadalomtudományi Kar, Budapest.
- Nickolai, W.–Qensel, S.–Rieder, H. (1996) Élménypedagógia a peremcsoportok esetében. – Budai I. (szerk.) *Szociális munka az iskolában*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 163–171. o.
- Nissani, M. (1997) Ten cheers for interdisciplinarity: The case for interdisciplinary knowledge and research. – *Social Science Journal*. 2. 201–216. o.
- Pataki É. (2008) Az aktivizáló, esélyteremtő állam szociális munkára vonatkozó következményei. – *Kapocs*. 39. 11–17. o.
- Pataki É. (2009) *Kontroll és segítő funkció a szociális munkában. A kötelezett kliensekkel való munka elméleti és gyakorlati kérdései*. Kézirat.
- Quinney, A. (2006) *Collaborative Social Work Practice*. Exeter: Learning Matters Limited.
- Sewpaul, V.–Jones, D. (2004) Global Standards for Social Work Education and Training. – *Social Work Education – the International Journal*. 5. October. 493–513. o.
- Taylor, P.–Vatcher, A. (2005) Social Work. – Barrett, G.–Sellman, D.–Thomas, J. (eds.) *Interprofessional Working in Health and Social Care – Professional Perspectives*. Houndmills – Basingstoke – Hamshire, Palgrave, Macmillan. magyarul: Budai I. (szerk.) (2007) „Az együttes tanulástól a közös munkáig...” Európai szakmaközi együttműködés oktatási hálózata. Széchenyi István Egyetem, Szociális Munka Tanszék, Győr. 20–22. o.
- Varsányi E. (1996) Önreflexió, személyesség és racionalizálás a segítség gyakorlatában. – *Esély*. 2. 125–126. o.
- Watzlawick, P.–Weakland, J.H.–Fisch, R. (1990) *Változás. A problémák keletkezésének és megoldásának elvei*. Gondolat, Budapest.

Budai István Ph.D. főiskolai tanár, szakvezető,
Széchenyi István Egyetem, Győr, budai@sze.hu

Horváth Enikő: „Az egyeztetési, kiútkeresési folyamatra terhelődik a felelősség”

Egy deliberatív szemlélettel dolgozó, intézményközi önkormányzati munkacsoport bemutatása

Előszó

Az önkormányzati bérlakásokból történő kilakoltatások országszerte növekvő száma felpezsdítette az erről szóló társadalmi párbeszédet. A kilakoltatott családok helyzetét bemutató, egymást érő megjelenések a médiában, melyek az adott helyi szerveket, hivatalokat gyakran kedvezőtlen fényben tüntetik fel, nem igazán segítik elő a probléma árnyalt értelmezését. Vannak pozitív példák, ám azok kevésbé jelennek meg a nyilvánosságban.

Az alábbiakban a Budapest XV. kerületében működő, az önkormányzati bérlakásokból történő kilakoltatási problémával foglalkozó munkacsoport

tevékenységét mutatom be olyan gyakorlatként, amelyben az önkormányzat és intézményei rugalmasan próbálnak reagálni e nem mindennapi kihívásra és az „utolsó pillanatban” is megoldást keresnek.

A 2011 áprilisában létrehozott önkormányzati munkacsoport ugyanis olyan eseteket tárgyal, amelyek már vagy jogerős bírósági döntéssel rendelkeznek, de a végrehajtó még nem jelölte meg a kilakoltatás időpontját, vagy még nem történt meg a kilakoltatás, de annak dátumát a végrehajtó már kijelölte. A munkacsoport azért jött létre, hogy a kilakoltatás elkerülése érdekében az érintett családokra vonatkozó információkat a folyamatban résztvevő intézmények osszák meg

egymással, vitassák meg, és együtt keressenek valamilyen megoldást. A munkacsoport tehát az egyik legjelentősebb társadalmi probléma megismerését és sokoldalú körülményeit helyezte a problémakezelésének középpontjába. Annak érdekében tett lépéseket – elsősorban a munkabizottság megalakításával –, hogy a bajbajutott emberek sorsán segítsen.

Ezt a segítséget olyan formába öntötte, amelynek révén teljesülni tudnak önkormányzati kötelezettségei, vagyis érvényesíteni tudja a jogbiztonság és a szociális biztonság elvét és erejéhez képest kiemelkedő erőfeszítéseket tesz a probléma kezelésére.

Tájékozódásom célja az együttműködés és a felelősségvállalás feltérképezése, valamint a probléma megoldás-centrikusságának vizsgálata volt. Ennek érdekében interjúkat készítettem a munkacsoport tagjaival, amelyek során főként azt vizsgáltam, hogy vajon ez a munkacsoport mit jelent a résztvevők számára, s az intézményközi együttműködés hogyan befolyásolja őket személyes és szakmai fejlődésükben. Az így szerzett információk kiegészültek egy bizottsági ülésen tett megfigyeléssel, amikor is a csoport és a résztvevők magatartásának, együttműködésének és kommunikációjának megfigyelése került érdeklődésem középpontjába.

Állami lakásvagyon a fővárosban

A rendszerváltást követően az állam az önkormányzatokra ruházta át lakásvagyonát, így Budapesten a köztulajdonban levő lakások a kerületi önkormányzatokhoz kerültek, ami 1990-ben a fővárosi lakások 51,9%-át jelentette.¹

Az 1990-es adatok alapján a lakosság 52%-ka élt bérlakásban Budapesten. Ebben az időben a bérlők nagy arányban az alacsonyabb státusú nyugdíjasokból és az alapfokú, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettségűekből tevődtek össze. Az aktív keresők közül a bérlők zöme segédmunkás, betanított munkás, továbbá adminisztratív dolgozó volt.

A rendszerváltás után az önkormányzatok tehát „megörökölték” ezeket a lakásokat és velük együtt egy olyan generációt is, akik közül sokan kisodródtak a munkaerőpiac szélére, vagy arról teljesen leszakadtak a rendszerváltást követően. Az elmúlt 20 év ezeknek az embereknek a megélhetését csak megnehezítette, így zömük a szociális ellátás felé terelődött, s inkább ellátottá, mint önállóvá vált.

¹Héléne Blais – Szeszler Zsuzsa, Városok Magyarországon, avagy az urbanizáció változásai, Budapest 2000, 56. o.

Önkormányzati bérlakások a XV. kerületben és a kilakoltatás előzményei

A Palota Holding Ingatlan és Vagyonkezelő Zrt. 1992. január 1-jétől kezeli az Önkormányzat tulajdonában levő lakásokat és nem-lakás bérleményeket. Az Ingatlankezelési Csoport foglalkozik a XV. kerületi önkormányzati lakások bérbeadásával, azok szerződésének megkötésével, a bérleti jogviszonyok kezelésével, a bérlemény-ellenőrzések elvégzésével és a bérlemény kiürítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásával.²

Itt – és más lakótelepeken is –, mára egy ellehetetlenített helyzet alakult ki: a legdrágább lakásfenntartási körülmények között elsősorban a legszegényebb társadalmi csoportok élnek. A bérlakásban élők gyakran nagyon rossz lakáskörülmények között élnek – mesélte egy bizottsági tag –, ezek a lakások helyileg a régi városrészekben vannak, többségükben szükséglakások, vagy pályázaton elnyert lakások felújítási kötelezettséggel, amelyeket azonban nem sikerült rendesen felújítani. Sok helyen például villannyal oldották meg a fűtést, mert nem lehetett a fűtést korszerűsíteni.

Ahogy a családok egyre kevésbé voltak képesek fizetni – hisz alacsony jövedelmük ezt egyre nehezebbé tette –, a Palota Holding Zrt. Jogi Osztálya bírósági útra terelte a megoldandó problémát, az pedig, végső esetben, kilakoltatásra ítélte az érintett családokat.

Sok család már a másodfokú bírósági döntést tartotta a kezében az újpalotai lakótelepen, s várta a kilakoltatás dátumát. Voltak olyan családok is, amelyek korábban polgármesteri méltányosságot kaptak a lakbértartozásukat illetően, de ez csak átmenetileg volt megoldás, mert egy idő után ismét eladósodtak. A méltányossággal, mentő-segéllyel kezelt ügyeket nem lehetett hosszú távon megoldottnak tekinteni.

A szociális oldal is kritikusként látja ezeknek az embereknek a helyzetét, véleményük szerint az egész folyamatot megnehezítették továbbá a korábbi politikai döntések, az ügyek halasztása, vagy épp a döntés hiánya.

Egy jól működő rendszerben a politikai döntések akkor nevezhetők stabilnak, „ha a politika úgy hoz döntést, hogy megkérdezi a szakembereket, a szakmai szervezeteket, és azokkal karöltve próbál megoldásokat találni.” (bizottsági tag) Fontos megjegyezni, hogy a rendszerváltás után a cigányság kezdte először elveszíteni a munkahelyeit. A rendszerváltás előtt folyamatosan találtak helyet a munkaerőpiacon, igaz, főként

²<http://www.palotah.hu/tevekenyseg.html> Letöltve 2012-06-26, 12:18 PM

alulképzett, segédmunkás és kubikus munkakörökben, de megvolt a lehetőségük a munkavállalásra. A rendszerváltással ez a lehetőség megszűnt, a szakképzetlen munkaerő teljes mértékben kiszorult a munkaerő-piacról. Ha a lakhatási problémákat vizsgáljuk, akkor „*mindenféléképpen egyenes összefüggést kell látnunk a foglalkoztatási problémákkal.*” (bizottsági tag)

A munkabizottság megalakulása, az együttműködés rendszere

2011-ben az új képviselő-testület úgy döntött, hogy elindítja a korábbi vezetőségtől megörökölt és már halaszthatatlan végrehajtásokat. Már 2011 februárjában körülbelül 140–150 családnak volt olyan végzés a kezében, amelyben bíróság mondta ki, hogy a bérlakást el kell hagyniuk.

A döntő elhatározás a szükséges lépések megtételére – hogy ugyanis a folyamatban érintett intézmények képviselői leüljenek egy asztalhoz, és megtárgyalják a bajbajutottak helyzetét – a polgármester részéről érkezett, amit több oldalról támasztottak alá mások javaslatai és kezdeményezései is, így például az alpolgármesteré és a Vagyonkezelő munkatársaié. A polgármester szándéka mindenképp azoknak a családoknak a megsegítése volt, akik az egyre növekedő díjtartozásból nem találtak kiutat, de ahhoz, hogy segítséget kaphassanak, szükség volt az együttműködésükre.

Az alpolgármester erről így beszélt: „*Tudtuk, hogy nagyszámú kilakoltatás fog a nyakunkba zúdulni és ezt valahogy kezelni kell, [...] és fel akartunk készülni rá. A munka kezdetén a Polgármester fogalmazott meg alapelveket.*” A fő szándék az volt, hogy mindenki, aki a bajbajutott bérlőknek az ügyével foglalkozik, együttesen kezelje a kilakoltatásra ítélt családok ügyét. „*Mi elfogadjuk a bíróság jogerős döntését, [...], viszont az Önkormányzatnak, mint tulajdonosnak, ha úgy látja, megvan a lehetősége arra, hogy a kilakoltatás előtt álló család sorsát érintő döntéseket hozzon a jövőre vonatkozóan,*” E döntés lehet méltányos a családdal, tartalmazhatja a felfüggesztés lehetőségét vagy egyet érthet a bírósági döntéssel.

2011 áprilisában megalakult a munkabizottság, melynek résztvevői: a polgármester, az alpolgármester, valamint a következő szervezetek, intézmények elnöke/képviselői: a Szociális Bizottság és az Önkormányzatnál működő Szociális Iroda; esetenként a kerületi Cigány Önkormányzat, – ugyanis az érintett családok 20–25%-ban cigány családok – Fióka Gyermekjóléti Szolgálat, a Családsegítő Szolgálat és kiemelten annak az adósságkezelési tanácsadója, a Gyámügyi Osztály; a Szociális Osztály és referensei a Palota Holding Jogi Osztályáról; a Lakásügyi Iroda;

a vagyonkezelő Palota Holding Zrt.; a Családok Átmeneti Otthona és az itt működő Szociális és Rehabilitációs Alapítvány. A munkacsoport üléseinek levezetője pedig a szociális ügyekért felelős alpolgármester.

A közel 20 fő részvételével megnyitott első ülés még szokatlan volt a résztvevők számára, eleinte elég feszült volt a légkör – számol be élményeiről egy bizottsági tag –, ugyanakkor már megérett a helyzet egy komolyabb intézményi összefogás elindítására.

A hivatalos ügymenet szerint a Vagyonkezelő áll kapcsolatban a végrehajtóval, ez küldi el a kilakoltatásokra kitűzött családok listáját a Gyámhivatalnak, a Jegyzői Gyámhatóságnak és a Polgármesteri Hivatalnak. Volt tehát egy lista a családokról, amelyeknek a bírósági végzés a kezükben volt, a bérleti jogviszonyukat is felmondták és már csak a végrehajtonak kellett cselekednie.

Az első munkabizottsági ülésen megállapodtak a bizottság tagjai, hogy a családok akkor kerülnek a munkabizottság elé, ha a végrehajtó kitűzi a kilakoltatás időpontját.

A munkabizottság kéthetenként ülésezett, általában csütörtöki napon. Az ülések során több órán át tárgyaltak, egyeztettek, érveltek az esetek kapcsán, kezdetben – 8–9 családdal foglalkoztak egy ülés alatt. Később már kevesebb családra jutott sor, mert több szempontból is megnézték a családok helyzetét, s ez időigényes volt.

Általában az alpolgármester nyitja és vezeti az ülést. Felszólítja a jelenlevőket, hogy osszák meg tapasztalataikat az adott esetről, családról, de a jelenlevők is kérhetnek szót. Általában előbb a Vagyonkezelő képviselője számolt be a tapasztalatairól, majd a Gyámügyi Osztály, illetve, ha gyerekes család esetét tárgyalták, akkor a Gyermekjóléti Szolgálat tapasztalata is fontos szempont volt a döntésben. A Háztartási Adósságkezelő Tanácsadónál szinte minden érintett család megfordult, 50% esetében már valamilyen korábbi segítségnyújtás is történt. A Lakásügyi és a Szociális Osztály két munkatársa korábban kimentek ezekhez a családokhoz, s elmondták nekik, hogy mikor kerülnek a bizottság elé. Ez alkalommal megnézték a lakáskörülményeket és környezettanulmányt végeztek. A látogatások során elbeszélgettek az érintettel, megkérdezték, hogy tudja-e, mi fog vele történni, van-e stratégiája a kilakoltatás esetére, hova fog menni, s adott esetben akarja-e, hogy a bizottság segítsen neki. A Polgármesteri Hivatalban összeállítottak egy kis könyvecskét, amely tartalmazza az összes szociális intézményt, hajléktalan szállót, anyaothont, telefonszámokkal és bejutási lehetőségekkel, melyet ilyen esetben a család számára továbbítottak.

Elkészült egy általános tanulmány a családokról, mely tartalmazta a családnál tett látogatás során feljegyzett információt is, a hivatalban meglévő, korábbi adatokat, illetve a bizottsági ülések során összeadott tudást, melyről jegyzőkönyv készült. Ami ott elhangzott, tehát az visszakereshető, akár számon is kérhető.

Már az esetek bemutatásánál kezdett kialakulni egy konszenzus arról, hogy milyen irányba haladjon a javaslattétel, de arra is volt példa, amikor ezekkel az érvekkel alátámasztva egy-egy ügy ellentétes „kanyarulatot” vett. A legnehezebb az volt mindenki számára, hogy kimondódjon: az adott család menjen vagy maradjon, s ha haladékot kap, akkor azt jogi háttérrel is biztosítani lehessen. Ebben az esetben megvizsgálták, hogy van-e reális alapja a haladéknak, továbbá megbeszéljük, hogy a következőkben kinek mi a felelőssége a választott megoldási formában.

Arra is volt példa, hogy a családban fegyelmi problémák merültek fel, bántalmazták egymást, verekedtek, volt ellenük feljelentés – az ilyen helyzetben a családnak többnyire mennie kellett a lakásból.

„A döntés az önkormányzat kezében van, ez a munkacsoport csak javaslatot tehet, nincs felhatalmazva, hogy bármilyen döntést meghozzon. A szociális szakemberek tehát megfogalmazták azt a problémát, hogy a szakmai megközelítés nem mindig fér össze a politikával, de itt, éppen az alapos mérlegelésnek, a sokszintű körüljárásnak köszönhetően, mégis találkozik e kettő.” (bizottsági tag)

A bizottsági javaslat meghozatala után az ülést vezető alpolgármester megkérdi a jelenlévőktől, hogy mik a teendők a javaslat alapján, és ezt követően mindenki elvállal valamit. A feladatvállalást főként az adott szakember hatáskörébe tartozó elintéznivalók határozzák meg, de néha eltértek ettől. Ha egy olyan család ügyében kellett például eljárni, amelyet egyik-másik hivatali vagy a szociális szakember régebbiről ismert, s ez a kapcsolat a hatékonyabb segítség lehetőségét kínálta, akkor arra is volt példa – akár a rendszer intézményi határait részben átlépve is –, hogy a családdal való további közvetlen kapcsolattartást az illető szakember vállalta el.

Az ügymenet szerint a munkacsoport javaslatát hivatalos személynek kell közölnie, mégis, a hivatalos tájékoztatás mellett gyakran segíthet egy személyre szabott informális tájékoztatás is, például: „Ezek nem olyan komplikált dolgok. Ha például a család adósságának ügyét kell kézbe venni, akkor az adósságkezelési tanácsadó mondja el a tennivalókat, – ez a terület a Családsegítőhöz tartozik. Jó, de ki fogja eljuttatni a bajbajutottat az adósságkezelőhöz? Ez attól függ, hogy kinek van vele korábbi kapcsolata. Ha a

Gyámhatóságnak, akkor azt mondja, hogy majd én beszélek velük. Vagy azt mondja a lakásügyi, hogy én megbeszéltem a Szabónéval, hogy holnap fölhívom telefonon, és elmondom, mit javasol a bizottság, és egyúttal meg fogom kérni, hogy menjen be az adósságkezelőhöz, mert a jövő héten újra tárgyaljuk az ügyét. És akkor szépen lépésről lépésre végigbeszéljük, ki mit tesz annak érdekében, hogy a család eljusson az adósságkezelésig.” (bizottsági tag)

Ennek a bizottságnak tulajdonképpen a szociális elhivatottság a motorja, és ez az elhivatottság az emberekben, a hivatalokban, a szociális területen dolgozó szakemberekben van. „Empátia kellett hozzá, amit nagyon jól megolajoz a szakmai munkacsoportban (bizottságban) végzett közös munka.” Egy bizottsági tag hozzátette: „A hivatalnok másképp gondolkodik, másképp lát, [...] és ott van ebben a csoportban az alpolgármester asszony, aki nagyon jól kiegyenlíti a dolgokat, mert egyrészt tud kemény lenni, másrészt van beleérző képessége.”

Az ülésen a hatékonyság növelése, a fontosabb ügyek előrébb hozása, sürgősségi sorrend felállítása is téma. Figyelembe veszik, hogy nem csak a családdal kell leülni és beszélni, hanem a végrehajtóval is tárgyalni kell. Az együttműködést javítják a jól kibeszélt kérdések, felvetések, hisz ekkor merülnek fel azok a hiányosságok és átjárások, amelyekre külön-külön az egyes intézmények talán nem is gondolnak. Minden ülés után jobb és szorosabb lesz e munka, s egyre jobban kiszélesedik a szakmai fórum. A munka során fontos az információ aktualizálása, valamint hogy minél árnyaltabb, körültekintőbb kép kerüljön a bizottság elé a család történetéről. Az információáramlás megkönnyítése és hatékonyabbá tétele is kialakul, valamint az is, hogy mindenki tudja, milyen ügyben kit kell keresni, ezért a csoportülések legfontosabb része a döntések utólagos megerősítése, a folytatások megvitatása, lehetőségek, felelősség, valamint az információ terjesztése a bizottságon belül, a mulasztások elkerülése érdekében.

Felmerült, hogy a régi ügyeket is értékelni kellene, megnézni, hogy milyen a családok viszonya az áthelyezések, átköltözések után, továbbá hogy újra kellene tárgyalni az elmaradt ügyeket a folyamat nyomon követése, a hosszabb távra vonatkozó, következő lépések kialakítása érdekében. A jelenlegi tapasztalatokra építve a bizottsági működés tovább fejleszthető, hisz ott kell kézben tartani a dolgokat, ahol a dolgok jól mennek, és ahol lemaradások vannak, vissza kell menni és meg kell nézni, hogy mi okozta a lemaradást, s azt ki kell javítani.

A megoldásokról

Több esetben is megállapodást kell kötni a családokkal arról, hogy ha a végrehajtás nem történik meg, akkor az ezzel járó költséget – körülbelül 150 000 forintot – térít az önkormányzat a végrehajtás felfüggesztéséért a végrehajtó részére – a családnak vissza kell fizetnie az önkormányzatnak. Továbbá új bérleti szerződést is kell kötni, s ez újabb kérdést vet fel a hivatalok részéről: mennyi időre? Mert ha a család ismét fizetéképtelenné válik, akkor bírósági úton általában egy év alatt kerül újra végrehajtóhoz az ügy.

Megnézik, hogy milyenek az egyes családok jövedelmi viszonyai, ha látszik, hogy pl. a magas rezsijű lakást nem tudják fenntartani, akkor átköltöztetik őket egy kisebb rezsijű lakásba. Az alpolgármester azonban megemlítette ennek az akadályát is – elmondta, hogy többen azért maradnak az eredeti bérleményükben – amit esetenként már évek óta jogcím nélkül használnak –, mert sokszor nincs hová átköltöztetni őket, nem lévén más kerületrészen üres lakás. *„Ez az évtizedek vagyonekezelési gyakorlatának borzasztó hatása: rengeteg lakás olyan állapotban van, hogy felújítás nélkül már nem adhatjuk oda senkinek [...]”*

Nehéz minden szempontból helyes megoldást találni, viszont ha a választott megoldás korlátai és lehetséges kimenetelei ismertek, akkor lehet mérlegelni, s nagyobb a valószínűsége a helyzethez mért legmegfelelőbb megoldás alkalmazásának.

A megoldások egyik végső lehetősége a szociális intézményben történő elhelyezés. Ez azt jelenti, hogy ha a végrehajtás megtörténik és a családnak el kell hagynia a lakást, akkor vagy anyaotthonba segítenek bekerülni – ha a kilakoltatott család egy édesanyából és gyermeke/iből áll –, vagy a családok átmeneti otthonába kerülhetnek. Minden esetben elsősorban az érintett stratégiáját vesszük figyelembe.

„Tavaly 116 kilakoltatási ügy tárgyalódott, ami budapesti szinten is igen magas szám [...] ebből a munkacsoport elég sok olyan helyzetet tudott teremteni, ahol az önkormányzat segítségével megmenthetőek voltak az adósok” – mondja az alpolgármester.³ 36 ilyen ügyben született megoldás, a család helyzetét rendezték az adós tartozásának rendezésével és kisebb lakásba való áthelyezésével, vagy az ingatlan ismételt bérbeadásával (ahol nem volt lehetőség kisebb ingatlanba való áthelyezésre, mert eleve a legkisebből volt szó). Az ingatlan ismételt bérbeadása hozzásegítette a családot, hogy jogosult legyen

bizonyos szociális támogatásokra, hiszen amint van szerződése, jogosultsága is van. *„Olyan esetben, ahol egyértelmű volt, hogy az adós nem tudja fenntartani a lakást és láthatóan mindent megpróbált az elmúlt években, együttműködő volt, de jövedelmi helyzete nem tette lehetővé a kiadásai rendezését, az önkormányzat kisebb rezsijű lakás felkínálásával próbálta megoldani a helyzetet. [...]”* Az is előfordul, hogy *„a családok sok esetben megoldják ismeretségi körön belül az elhelyezésüket, vagy elfogadják az önkormányzat által felkínált segítséget. Ezekre az esetekre az önkormányzat egy költöztető csapat segítségét tudja fölajánlani, valamint készenléthe helyez egy raktározó helyiséget, ahol egy évig tárolják a lakók összesomagolt tulajdonát. Az önkormányzat megpróbál minden számára elérhető segítséget megadni, amennyiben a család jelzi, hogy problémája van”*.

Az együttműködés hatása

Fontos volt a bizottságon belüli együttműködés szempontjából az, hogy ezek a szakemberek már korábbról ismerik egymást, általában jó kapcsolatban vannak, s így nyíltabban, s több bizalommal tudnak érvelni, véleményt mondani. *„Mindenki megpróbál egy kicsit szakmai alapon dolgozni, és rávenni az önkormányzatot arra, hogy szakmai döntéseket hozzon.”*

Ritka az ilyen együttműködés, mert az intézmények általában nem érzik magukénak egy problémában az egész folyamatot, csak a rájuk tartozó résszel foglalkoznak, majd tovább küldik az ügyfelet egy másik kompetens intézményhez.

A polgármester szemszögéből nagyon tanulságos a kilakoltatásokkal kapcsolatos ügyeket tárgyaló bizottsági együttműködés, mely egy kontroll és reflexió is arra, hogy mennyire helyesek a hivatalban készült kimutatások és mennyire reális a valóság érzékelése az adatok alapján. Döntés előtt a legfontosabb a tények széles körű ismerete és az okok feltárása, hogy valójában miért is olyan az adott helyzet, amilyen, vagy miért jutott oda, ahova jutott.

Fontos tapasztalata tájékozódásomnak, hogy az új együttműködés a munka átalakulásán túl, a bizottságban dolgozók egymásról való véleményében is láthatóan változást hozott, kiemelten a hivatal és a szociális szakma közötti híd erősödött meg. „Sokáig gondolkodtam rajta, hogy egy önkormányzat, mint döntéshozó miért nyitott arra, hogy meghallgassa a szakembereket? Mert, hogy a saját hivatali alkalmazottjait meghallgatja, az oké, azok teszik a javaslatokat, alátámasztják, megindokolják, de hogy a kívülről jövő szakembereket miért hallgatják meg? És egy ideig azt gondoltam, hogy csak kipipálják, tehát ez is megvolt, konzultáltunk, mi együttműködtünk. De aztán rájöttem, hogy nem így van. Egy pár

³Interjú készült 2012-ben, tehát az adatok a 2011-es évre vonatkoznak, ebben az évben tárgyalódott 116 ügy.

esetben, a szélesebb dialógust követően, olyan családoknak adtak lehetőséget, akikről nem hittem, hogy adnak, mert szinte semmi pozitív dolgot nem tudtunk elmondani.” – (egy bizottsági tag).

„Egyrészt nagyobb a bizalom, tudunk beszélni, tudjuk egymást kritizálni, tudunk egymásra akár haragudni is, anélkül, hogy ennek negatív hatása lenne, [...] hosszú együttműködés után elkezdünk azon gondolkodni: lehet, hogy a másinak igazja van. Tartós ideje dolgozunk együtt, és ennek van egy csoportdinamikája, ez azt is mutatja, hogy, egymás támogatásával, sikereivel és kudarcaival neveljük egymást. Egy stabil csapat sokkal többet képes kibozni magából, mint egy változó szereplőkből alkotott csapat, mert itt nincs rivalizálás. [...]” (bizottsági tag).

A szociális szakemberek, természetesen, különösen érzékenyek ebben az egyeztetési folyamatban: „Az alpolgármester asszony [...] addig beszélget minket, a hivatal előadóit, meg a szakembereket, amíg azonos platformra nem jutunk. Az elején nagyon nehéz volt megélni szociális munkásként, hogy nekem esetleg ki kell mondanom, hogy én se látok más megoldást, mint hogy mennie kell, mert nem tudok mit mondani, hogy mitől lehet jobb neki, hogy mitől lesz élhetőbb neki [...] Hála Istennek nem várják el, hogy feltegyem a kezemet, hogy igen, lakoltassák ki... El is mondtam, hogy ezt ne várják el egy szociális munkástól, de azt megkérdézik ötször, hogy tudok-e még valami újabbat mondani a kiköltöztetés ellen?”

A szociális szakmán belül az együttműködés már e munkaformát megelőzően is viszonylag kiépített volt. Egyes hivatalok részéről a személyes találkozások még új, szokatlan helyzeteket teremtettek, ám ennek ellenére jó az együttműködés, inkább olyan dolgok merültek fel a közös munka során, amire korábban a felek egyáltalán nem gondoltak. Ebbe a kategóriába sorolható az érdeklődés a másik munkája iránt, megismerni a feladatkörét és megtalálni azokat a réseket, ahol egymás munkáját jobba tehetik, kiegészíthetik vagy összekapcsolhatják.

Fontos tapasztalat, hogy ebben az új munkaformában/megközelítésben, a problémák közös mérlegelése/megvitatása során, a résztvevők együttműködésének eredményeként, egy-egy család esetében több esetben körvonalazódott olyan megoldás, amely az egyes intézmények nézőpontjából – még ha külön-külön, egymás után találtak is az adott család helyzetével –, korábban nem volt látható.

A bizottságban az egyeztetési/kiútkeresési folyamatra terhelődik a felelősség, amint ezt egy bizottsági tag meg is erősítette: „Igen, megvan ez a szemlélet, főleg ilyen nagyszámú lakáskiűrésnél egyszerűen muszáj a szociális szemléletet tovább vinni, illetve olyan embereknek is ebben elmélyedni, akiknek korábban nem feltétlenül volt szükséges ez. [...] Van rálátásom a dolgokra, de engem konkrétan nem ezért ültettek ide [...]. Első körben mindenki a saját szempontjából közelíti meg ezeket a történeteket. Azt is erősíti ez a

munkacsoport, hogy kicsit jobban belelássunk a másik munkájába [...] a közös felelősségérzettel mélységesen egyetérttek, ez meg van, meg kell legyen, és ez kell célja legyen ennek a munkacsoportnak. Lássunk bele egymás munkájába, tiszteljük, és próbáljuk azt segíteni is.”

Érdekes egy másik megközelítést is megismernünk. „Mintán mindenki tiszteli a másik területét – ezért emberileg nem voltak ebben olyan nagy viták –, gyakran maradtam egyedül abban az álláspontomban, hogy nem támogatnám az eljárás felfüggesztését. Igen gyakran a családsegítők, illetve más szociális szervezetek kérését az önkormányzat akceptálta. Amivel én az ellenoldalt tudtam képviselni, az a pénzügyi rész volt, az adós megfelelő lépéseinek hiánya a Vagyonkezelő illetve az önkormányzat felé. Az adóssal való kapcsolattartás problémái miatt emeltem szót azért, hogy egy-egy adóssal nem biztos, hogy kivételezni kell, illetve segíteni kéne rajta. De soha nem csináltam belőle személyes problémát, ha az önkormányzat másképp döntött. [...] Több esetben az látszott, sajnós, hogy az adós nem volt méltó segítségre, amit az önkormányzat felkínált [...]”. „Mindenképp egyedi az, ahogyan mi ezt a kérdést feldolgoztuk, legalább is én nem tudok máshonnan ilyesmiről. Több szempontból is hasznos ez. Az intézmények együttműködnek és ezáltal mi is jobban megismerhetjük egymást, nem csak a telefon végéről, hanem emberileg is, [...]. Több perspektívából megvilágítva egy dolgot az önkormányzat fel tud készülni. Én nagyon sok mindent nem láthatok ezekről a családokból, ha ide nem jönnek be, hisz én alapvetően írászítal mögül intézem a dolgokat. Ha nem jönnek be, akkor nem találkozom velük és nem tudok véleményt formálni róluk. [...] Emellett a Családsegítő megvilágította a történetnek egy olyan oldalát, amire azt mondtam, hogy így már értem, miért is történt mindaz, ami. Ez számomra is tanulságos és érdekes.” (egy bizottsági tag)

Utószó

A bevezetőben megfogalmazott főbb célok mentén haladva kimondatott, hogy a munkacsoportban van egy közös felelősségérzet, s a probléma komplex kezelése érdekében bepillantást nyernek más intézmények munkájába, szakterületébe. Az együttműködés az egyéves folyamat során megszilárdult a különböző intézmények között, a bizottságban való tartós munka erre pozitív hatással volt. Ezt egészítette ki olyan szereplők jelenléte, akiknek korábban csak egyedi alkalmakkor adatott meg a lehetőség a bekapcsolódásra, az ilyen típusú együttműködésre.

A kilakoltatási problémák esetében hosszú távra lehet csak kitűzni változásokat, de ehhez apró, kis, mindennapi lépéseket érdemes beütemezni. Lehetőséget kell mutatni olyan családok számára, amelyekben fellelhető a változás reménye, hogy bekerüljenek egy programba, ami nem csak az adósságból segíti ki őket, hanem hosszú távon is foglalkozik velük és figyelemmel kíséri sikereiket és kudarcaikat

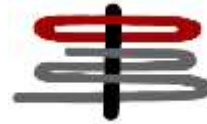
egyaránt. Az egyik szociális munkás fogalmazott így „*kellene egy olyan szakmai program, ami megerősíti azokat az embereket, akikben kifejlészhető, feltámasztható az ambíció, amelynek révén képesekké válnak az erőfeszítésre [...]. Hozzá kell adni lehetőségeket, hogy önbizalmat szerezzenek, hogy lássák, érdemes felelősen cselekedni.*”

Felhasznált irodalom

1. Gábor László – Győri Péter (1996): A köldökzsinór. Esély, 4. szám
http://www.esely.org/kiadvanyok/1996_4/tartalom.pdf
2. Héléne Blais – Szesler Zsuzsa (2000): Városok Magyarországon, avagy az urbanizáció változásai, Budapest.
http://www.cdu.urbanisme.equipement.gouv.fr/IMG/pdf/hongrois_cle53e797.pdf
3. Interjúk: Carlos Lattes, Kerekes Zsombor, László Tamás, Naszádi Magdolna, Péterfi Mária, Révész Magdolna és Vizér Klára
4. Palota Holding Zrt. Honlapja: <http://www.palotah.hu/index-2.html>
5. Rózsa Péter (2004): Újpalota, DLA–Képzés, Hazai építészet 1945–90, 2004.03.28:
http://www.rozsa peter.hu/pages/p_1306.html

eniko18horvath@yahoo.com

Péterfi Ferenc:

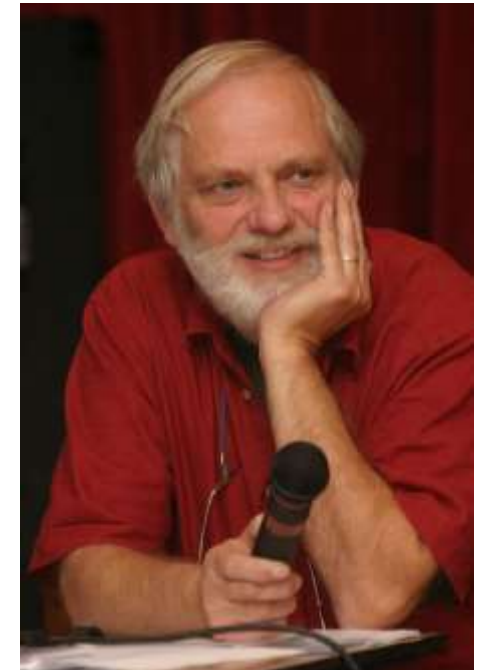

Zsókvár – Inspirál

Egy városmegújító program útkeresése a szomszédsági együttműködések megteremtésére

Talán nem elég köztudott, hogy az EU-s támogatási források a városrehabilitációs folyamatok elindulására csak egy lakóterület „megfelelően rossz” szociális körülményeinek bizonyítása esetén vehetők igénybe. Ez azt jelenti, hogy a kedvezményhez való hozzáférés csak a fizikailag, de még inkább társadalmilag-szociálisan lerobbant lakónegyedekben lehetséges. Egy másik külső feltétel, hogy az adott terület fizikai-infrastrukturális megújítása mellett, az elnyert támogatási források bizonyos hányadát (általában 8–10%-át) kötelező a városrészekben élők társadalmi, közösségi, szociális fejlesztésére, aktivizálására, tehát ún. soft jellemzők erősítésére fordítani.

Az elmúlt években több ilyen program futott Magyarországon, de jellemző volt, hogy ezek jó részében az utóbbi feladatot „elkummantották” a nyertes önkormányzatok – no, nem zsebre tették, hanem többnyire a meglévő intézményeiknél tapasztalható lukak betömésére, a szolgáltatási hiányok erősítésére fordították. Kevés helyen jött létre e programok mentén megfelelő arányú közösségi befektetés, s így kevés volt a közösségi változás is.

Néhány kiemelten igényes szakmai program azonban – mint a RÉV8* is – felhívta a figyelmet, hogy ezek a kapacitások jó előkészítéssel az ott élők társadalmi beilleszkedésében, mobilizálásában és öntevékennyé válásában is jelentős pozitív változásokat képesek kifejteni.

Budapest XV. kerületében, az Újpalotai lakótelep egyik negyedében, most indul a városrehabilitációs program III. üteme, amelynek közösségi programja tervezésébe az elmúlt évben, az idén pedig a megvalósításába kérték fel a Közösségfejlesztők Egyesületét szakmai együttműködőnek.

Úgy gondoljuk, hogy olyan program kereteit sikerült előkészíteni, amely a kétéves folyamatban megvalósíthatja *a szomszédságban élők öntevékenységének kibontakoztatását, a területen működő intézmények és szervezetek új szemléletű együttműködését* is.

A Zsókvár-projekt keretében az „akcióterületen” már két korábbi ütemben zajlottak a lakónegyed megújítását szolgáló lépések. Budapest XV. kerületi Önkormányzata egy meghatározott terület rehabilitációját kezdte el: épületek, közterületek újultak meg, zöldfelületeket alakítanak ki vagy frissítenek fel. (2009 késő ősztől kezdődően az I. ütem 2011. augusztus végéig, majd a II. 2012. januártól 2013. június 28-áig tartott. A III. ütem 2013. áprilistól 2015 júniusáig tart.)

Az Önkormányzat úgy látta, hogy az első két ütemben kevés új, változást jelentő társadalmi program zajlott, de erre a III. ütemben több esély kínálkozik, azért, mert a program egésze, s így a „soft” elemekre fordítható költségek nagysága is, nagyságrendekkel nagyobb szabású.

Volt egy lehetőség, amit sikerült is megragadni: a II. ütem végén képzésre még lehetett forrást fordítani, s a képzésre – nevezhetjük szakmai műhelynek is – a Közösségfejlesztők Egyesülete be is nyújtott egy tervet.

Egyesületünk fő célja az volt, hogy az akcióterületen várhatóan kezdeményező, aktív szereplőknek közösségfejlesztői, ezen belül is főként a szomszédsági munkára való felkészülést szervezzünk.

Úgy gondoltuk, hogy ennek a rövidesen elinduló III. ütem szempontjából lesz kiemelt jelentősége. Programunk valójában az abban várható kulcsszereplők,

intézmények, civil szervezetek képviselői számára kínálta az összehangolódás lehetőségét, egy közösségi aktivizáló, s a részvétel segítését szolgáló szemlélet megismerését és elsajátítását.

A vállalt feladatok:

1. *A területen működő intézmények, szervezetek és civil közösségek azonosítása*

E műhelyszerű képzési programnak külön értéke volt, hogy olyan szereplők ültek a program kapcsán egy asztal köré és folytattak párbeszédet, akik között korábban nem feltétlenül volt gyakorlati együttműködés.

A találkozások részesei voltak: az Egyesített Szociális Intézmények (a Családsegítő, az Idősgondozó Szolgálat, a MUFTI) munkatársai, az Újpalotai Szabadidő Központ, a Dokumentumtár, a Szabó Ervin Könyvtár, civil szervezetek képviselői, a RUP15 Városfejlesztési Kft, a Palota15 Nonprofit Kft. és a XV. Média Nonprofit Kft. De részt vettek ebben a folyamatban a Csomópont tehetséggondozó program, a Települési Gyerek- és Ifjúsági Önkormányzat képviselői; az ELTÉ-n Községi és civil tanulmányokat folytató egyetemi hallgatók; a KOMA Színházi társulatának 4 tagja; a Polgármesteri Hivatal munkatársai, és műhelyünkbe 3 alkalommal a polgármester úr is bekapcsolódott, csakúgy, mint jó néhány helyi lakos is.

Akik hiányoztak, s akiket a későbbiekben kiemelten fontos „megtalálni”, bevonni: az egyházak helyi képviselői, a szövetkezeti és társasházak képviselői, az iskolák, s egyéb – gyakran a felszín alatt működő – hálózatok szereplői is.

2. *Programindító-toborzó találkozó*

Ez volt az első alkalom, hogy a résztvevők megismerték a sikeres kerületi városrehabilitációs pályázat következő, III. ütemének közösségi és szociális elemeit, amelyeket a folyamat során végig napirenden tartottunk, s később is minden témát ezek kapcsán beszélünk meg.

Levelező listát hoztunk létre és bővítettünk folyamatosan a résztvevők címeivel.

*http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/parolaar.nsf/274d67036bb315838525670c008147c9/3650b49a925dbd35c125770b0044fb7c?OpenDocument&Highlight=0,R%C3%89V8;
http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/parolaar.nsf/274d67036bb315838525670c008147c9/9931bf6efd4f562bc1257432003186af?OpenDocument&Highlight=0,R%C3%89V8;
http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/parolaar.nsf/274d67036bb315838525670c008147c9/7a19b1ca5bc9812ac12579dd00351fb2?OpenDocument&Highlight=0,R%C3%89V8;

3. 24 órás közösségfejlesztői képzés

Viszonylag magas számban vettek részt a meghívottak a képzésen, amelyet két trénerrel tartottunk.

A bemutatkozásokban megismerhettük a résztvevőknek és intézményeiknek a lakónegyeddel és a közösségi programmal való kapcsolatait.

A közösségfejlesztői munkán belül elsősorban a szomszédsági munka volt a középpontban, ezt jártuk körbe elméleti és gyakorlati megközelítésben.

Bemutattuk egy korábbi kőbányai szomszédsági projekt tartalmát és tapasztalatait.

Foglalkoztunk a lakónegyeden belül lehetséges szomszédságok konkrét körülhatárolásával, tagolásával. Fokozott figyelmet fordítottunk találkozásainkon a helyi erőforrások megkeresésére.

Gyakorlatias módszerekkel, a résztvevők folyamatos aktivizálásával zajlottak ezek a műhelyek, melyeken igyekeztünk a felszínre hozni a meglévő tudásokat és tapasztalatokat is. Így vettük számba azokat a helyi ügyeket, problémákat és lehetőségeket, amelyek a közösségi aktivizálásra alkalmasak lehetnek.

Megfogalmaztuk a közel kétéves programidőszak végére elérendő víziókat.

A személyes tapasztalatok megbeszélése mellett aktivizáló módszereket mutattunk be. Így az erőforrások és a belső kapcsolatokat segítő „Tanítana-tanulna” módszert, a közösségi tervezésben alkalmazott tervezési mátrix módszerével közösen, időbeli és tartalmi prioritási sorrend közös felállítását végeztük el, foglalkoztunk az interjúzással – ezt többen gyakorolták is az Újpalotai Napok hétvégi eseményein.

A hálózati működés elsősorban a személyes kapcsolataink számbavételére, a lépcsőházi kapcsolati hálózat tervezésére és az intézményekben megfordulók lehetséges hálózatának megragadására került szóba. Felvetődött a szövetkezeti- és társasházaknak, az egyházi közösségeknek a hálózati összefogást segítő lehetséges szerepe.

Egy szűkebb munkacsoportot alakítva igyekeztünk a nyilvánosság, tájékoztatás, párbeszéd kiszélesítésének a lépéseit megfogalmazni.

A műhelyképzés teljes folyamata alatt párbeszéd zajlott a résztvevők között az elméletben felvetett és a helyben fontosnak tartott aktuális témákról.

Valamennyi találkozóóról emlékeztető készült, ezeket a résztvevők – és az éppen távolmaradók is – utólag megkapták, így követni tudták a folyamat történéseit.

A találkozók túlnyomó részt a Szabó Ervin Könyvtár újpalotai Fiókkönyvtárában zajlottak, a házigazdák kedves közreműködésével, ám később, ahogy az alakuló csapat tagjai megismerték egymást, vendégül látott minket „szomszédságba” az Idősek Otthona és a Családsegítő Központ is.

4. Konzultációs napok

- Meghívtuk a résztvevőket egy Kőbányán, a Kis-Pongrác telepen zajló hasonló program nyilvános napjára. Kevesen tudtak eljönni, de tapasztalatainkról beszámoltunk a többieknek. Elhatározás született, hogy a későbbiekben a csoport közösen ellátogat a Kis-Pongrác telep programjának tapasztalatait megismerni.
- Jelen voltunk a KOMA társulat által a Zsókavár utcai szalagház számára szervezett születésnapi szabadtéri programon.
- Létrehoztunk egy Tájékoztató-nyilvánossági munkacsoportot 6 fővel, ez a csapat levelezésben és személyes konzultációs találkozókra kezdett el dolgozni ebben a témában.

- Munkacsoport-találkozóink volt kisebb körben a helyi Szabó Ervin Fiókkönyvtárban – a III. ütembe tervezett információs-önkéntes iroda lehetőségét kezdtük el tervezni a könyvtárba, a házigazdákkal és az intézmény régióigazgatójával együttműködésben.
- Részt vettünk a mi műhelyképzésünkön felmerült ötlethez kapcsolódó In-spirálház felhívására szervezett kiállítás megnyitóján az Újpalotai Közösségi Házban.
- Végül részt vettünk az Újpalotai Napok Fő téri hétvégi kétnapos rendezvényén, amelyen a szomszédsági munkára felhívó, éppen elkészült szórólapokat osztottuk, s csoportunk tagjai interjúzni kezdtek az érdeklődőkkel. Ezekhez az interjúkhoz kidolgoztunk alapkérdéseket, amelyek a későbbiekben is eszközeink lesznek

5. Nyilvános program-összefoglaló kerekasztal találkozó

A kerekasztal a program lezárásának találkozója volt. Erre meghívtuk Székely Gábort, a RUP15 építészt, aki arról beszélt, milyen építészeti-park átalakítási munkák lesznek az akcióterületen a következő másfél évben, amelyek kapcsán aktivizálni lehet az érintett szomszédságokat. Ahol a közösségi tervezésnek van még lehetősége. Ezek ugyanis jó alkalmat jelentenek, hogy a lakosság megtapasztalja a saját lehetőségeit és erejét, ami további közösségi bevonások elindítója lehet.

6. Tervezet kidolgozása a továbbiakban megvalósítható közösségi folyamatok rendszerére

A pályázatban előzetesen megfogalmazott aktivizálást célzó tervek tovább körvonalazódtak ebben a deliberációs folyamatban.

Igyekszünk tisztázni, hogy azért fogalmazunk a terveket illetően a szokásosnál folyamatosan lazábban, mert a valódi aktivizálódás, felelősségvállalás és elköteleződés akkor esélyes, ha az érintettek, az itt élők közvetlenül be tudnak kapcsolódni a tervezésbe, az elhatározások megszületésébe. Azaz nem kész lépések, keretek szabják meg a programot. Ennek részben ellentmond az a gyakorlat, hogy a különféle pályázatok viszonylag pontos lépéseket, lezárt tartalmi elemeket, s eredmény-indikátorokat követelnek meg. Ha ennek a tervezők, a pályázók direkt módon felelnek meg, akkor a helyben lakóknak nem marad mozgásterük, valódi beavatkozási-beleszólási esélyük, s nem válnak részeseivé a döntést előkészítő és a döntéshozási folyamatoknak.

Ezt a furcsa helyzetet próbáltuk e műhelymunka/képzési folyamat során áthidalni, és igyekeztünk ugyanígy tenni majd valamennyi szomszédsági munka

során, azzal, hogy a támogatási kérelmekben, amennyire lehet, mindig csak keretjellegű feltételeket fogalmaztunk meg, s ilyenek megteremtésében működünk közre, ami valódi mozgásteret hagy az érintetteknek, ami részvétellel kitölthető, formálható, sőt, át is alakítható. Helyzetbe igyekszünk hozni tehát a helyi közösséget, szomszédsági csoportokat, s ehhez próbáljuk a feltételeket megteremteni, hogy inspiráló légkör alakuljon ki, amelyben felmerül a változtatás, a cselekvés lehetősége.

Am a fogalmazásnak, amely kerüli a kész megoldásokat, s látszólag bizonytalan magatartást sugall, más oka is van. Megszoktuk a legkülönbélebb élethelyzetekben, hogy a külső szakértők kész megoldásokkal, válaszokkal érkeznek a fejlesztési programokba. Így aztán a kérdések el sem hangzanak, azokat fel sem teszi senki. Elmondható, hogy a közösséginek mondott folyamatoknak nem sajátja a kreatív káosz – azaz a szabad gondolkodás, a nyílt megoldáskeresés, a sablonok feletti hezitálás – sem, ami pedig az igazi felfedezés, az új utak, a saját magunk általi rátalálás élményét adhatja.

Szokatlan ez, tudjuk, meg is jelent a műhelytalálkozók párbeszéd-folyamatában a türelmetlenség: 'Mi ez az impotencia? Mondja már meg valaki, hogy merre, mit, mikor, aztán majd csak csinálunk valamit!' Számos közösségi folyamat kezdetén tapasztaltam már ezt a törekvést, így itt, a többnyire profi intézmények hivatásos szakembereinek közösségi találkozóin is. Ezt az egyensúlyt megtartani – hogy ne helyben járjunk, de ugyanakkor mozgásban tartsuk a folyamatot, együtt keressük az utat, s ha felmerül, ismerjük fel a pillanatot, ismerjük rá a pillanatokra: 'Ez az! Ezt ragadjuk meg!' - ezek a legfontosabb kérdések vagy válaszok.

A közösségfejlesztői munka legérzékenyebb pillanataiban ebben a közegben is fontosak voltak. Álljon itt egy erre vonatkozó részlet a levelezésünkből:

„Végül, csatolok egy összeállítást, nekijfoglaltam az emlékeztetőkből, a feljegyzéseimből összeállítani egy listát, hogy milyen cselekvések lehetőségeit, ötleteit fogalmaztunk meg a műhelytalálkozókban. Olyan csendes, lassú-folyásúnak tűnt ez a dolog közben, s most, ha így – nyersen – megnézzük, elképesztően gazdag ötletsort állítottatok össze. Most bizonyítódik be, hogy közösségfejlesztők miért nem mondjuk már mi meg a találkozókban, mit kellene csinálni (kimondatlanul is, de gyakran vettem ezt az igényt a csapatunktól). Hát ezért, mert akkor ezek a remek javaslatok a részletekről soha nem fogalmazódtak volna meg. És ebben még nincs is benne Margit legutóbbi remek ötletsora, ami önmagában is egy 'desszert'.

Csak gondoljátok el, ha sikerül készítenünk nyár végétől az ilyen diskurzusokat, a lehetőségek milyen gazdagsága jelenhet meg – és ez remélhetőleg elindítja majd a motivációt, a saját cselekvésre is.”

Kiemelt figyelmet szentelünk – ez a több találkozóon megjelent Polgármester Úr egyik kívánsága, ajánlása volt – a lakótelepi együttélésből és más helyzetekből kialakuló konfliktusoknak. A projektben is szereplő Konfliktus-szelídítő műhely tevékenységére készítettünk ajánlást egy – ebben a kérdésben tapasztalt és jártos – szakemberrel, akivel a javaslaton túl egy képzési tervet és a helyi szereplők együttműködésének kidolgozott segítését is elkészítettünk.

7. A program nyilvánosságának megszervezése, folyamatos biztosítása
A programidőszak alatt zajló találkozókra javaslat készült a program elnevezésére és annak logójára. Ezeket többször megvitattuk, tovább alakítottuk. További arculati elemeket hozott a felszínre egy helyi kulturális kezdeményezés, amelyhez a mi programunk is kapcsolódott: tavasszal a Szabadidő Központ kereteiben elindult

egy kiállítás előkészítése-szervezése, amely a lakótelep sajátos vizuális arculatát igyekszik fiatal képzőművészekkel és itt élőkkel közösen megfogalmazni, felfedezni. Ennek központi eleme lett a mi műhelymunkánkon született In-spirál-ház elnevezés (ti. a Könyvtár is az ún. Spirál-házban található, ahol képzési találkozóink zajlottak), végül a kiállítás is ezen a néven futott. Ez a programelem tehát az arculat építését szolgálta.

Korábban jeleztük, hogy aktivizált helyi szereplők címeiből elkezdtünk „építeni” egy levelező listát, „inspirálház” névvel. Ennek jelenleg 50-nél több tagja van, s ez a fórum élénk párbeszédet folytat közös témáinkban.

A programidőszak végére megrendeltünk egyéves időtartamra egy web felületet (tárhelyet és domain-t béreltünk), jelenleg hozunk létre ezen egy honlapot, ezen gyűjtjük a közösségi információkat, képekből albumokat, az itt induló közösségi munkához dokumentumtárat létesítünk – épül tehát a program közösségi kommunikációs felülete.

Tervezzük az ehhez kapcsolódó facebook-oldal elindítását, és a lakosság részére a programszervezőkhöz eljutó nyilvános e-mail címet is létrehoztunk.

Írásunk elején jeleztük, hogy e folyamatban azok dolgoztak együtt, akik a következő két éves projekt különféle területein saját programelemeket fognak megvalósítani, s többnyire valamelyik helyi intézményhez tartoznak.

Egyik fő célunk annak a megértése, hogy a közreműködő intézmények és szervezetek ne mindig és kizárólag szolgáltatásként szervezzék tevékenységüket, hanem igyekezzenek kezdeményezni és átadni a kezdeményezést az érintettek bevonásával, aktivizálásával. A másik fő célunk pedig az, hogy az intézmények és szervezetek tudjanak egymásról, számoljanak a másikkal, hangolódjanak össze és legyenek szinkronban céljaikban és működésükben.

Eleinte érzékelhető volt többféle kivárást, néha a hierarchikus „felsorakozás” is, de szokatlan volt a fent jelzett kész megoldások kerülése is. Az új szerepbe kerülés miatti tartózkodás is megjelent – emberek közé kimenni, esetleg önállóan kezdeményezni, megszólítani embereket, megtalálni egy-egy lépcsőház/háztömb körzetében az ügyeket és az érintetteket, s összekapcsolni őket, s hogy, ha van, a saját felszín alatti hálózatainkat megszólítani, bekapcsolni a vérkeringésbe. Nem is lehet csodálkozni e tartózkodáson, hiszen a szakembereket nem készítik fel erre a szerepkörre.

Ám lassan, szinte észrevétlenül kikezdődtek ezek a korlátok, megbátorodtak egyes szereplők, de volt, aki pusztán egy-egy találkozó házigazdájává válásától nyílt meg, s tett hozzá az együttléthez fontos részeket. Végül a résztvevők egyike által kimondódott, amiért az egész folyamatba belefogtunk: „Indítsunk mini-projektet! Válasszunk ki néhány kisebb területet, ügyet (akcióterületen belül-kívül), amivel kiscsoportokban dolgozunk. Ezek jó példák lehetnek majd további ügyekhez!”

Az utolsó találkozón vetette fel az egyik egyetemi hallgató: „Mi lenne, ha a teljes átépítés előtt az építészeti program középpontjában lévő majdani szolgáltató házat becsomagolnánk, kiszíneznénk, feldíszítenénk? Használatba vennénk!” Megszületett a „Keltsük életre az Inspirálházat!” projekt, amely máris, pedig még csak a tervezés időszakában van, nagyon sok kreativitást és alkotókedvet felszínre hozott a műhely tagjaiból.

Összefoglalva

Meggyőződésünk, hogy e műhelyprogram szakmai végig-vitelével jelentős lendületet vett a városrehabilitációs folyamat közösségi és a szociális elemeinek megvalósítása.

Valójában még nem indult el, de afelé tart. Kialakulóban van egy szélesebb körű szakmai figyelem is egy új szellemű, a helyi közösség valódi bevonását és mozgósítását célzó komplex városmegújítási program iránt, amelyben jó esélye van az új típusú intézményi kapcsolatoknak is. Úgy gondoljuk, hogy ez pedig egy nagyszabású program sikerének egyik kikerülhetetlen feltétele.

Reméljük, hogy a küszöbön álló III. ütemben ezek a lehetőségek valódi cselekvésekké alakulnak.

Programvezető: Péterfi Ferenc, peterfi@kkapcsolat.hu
Programasszisztensek: Boda Kitti és Petőcz Eszter egyetemi hallgatók,
ELTE Közösségi és Civil Tanulmányok (MA)”

A témával kapcsolatos, letölthető anyagok:

[Tervezz! Bátran! Közöd van hozzá című kiadvány](#)

[KÉZIKÖNYV a részvételi városmegújításról című kiadvány](#)

Az újjalotai lakosság körében terjesztett tájékoztató-mozgósító szórólap

Szemben a kiserdővel

Szomszédsági közösségi programok és új szociális szolgáltatások indulnak hamarosan a Zsókavár utcai lakónegyedben

„Álmodnunk kell, el kell képzelnünk, meg kell alkotnunk azt, amit szeretnénk, ha holnap megvalósulna. Senki sem fogja helyettünk megcsinálni a mi holnapunkat. Mi magunknak kell megélni és megcsinálni a saját jövőnket.”

Georg Eberle: Egy szomszédsági közösség St. Louis-ban

Szomszédok vagyunk!

Mindannyian tudjuk, milyen biztonságot, nyugalmat és kiegyensúlyozottságot ad, ha jó szomszédaink, lépcsőházi kapcsolataink, barátaink vannak a lakóhelyünkön, annak közelében.

Fordulhatunk hozzájuk, ha elfogyott otthon vasárnap délelőtt a só, ha hirtelen egy tojás kell a készülő ebédhez, vagy van, aki átveszi a postán érkező küldeményünket.

De akkor igazán jó az ilyen kapcsolat, ha mi is visszasegítünk: beugrunk a szomszéd nénihez a boltba, vagy kiváltjuk a receptjét. A szomszéd segít megcsinálni az elromlott vízcsapot, mi segítünk megírni egy kérvényt.

Velük jó Szilveszterkor – vagy más alkalmakkor – koccintani az új évre, de vannak, akik a születésnapi és más alkalmi bulikra is meghívják a szomszédait. És gyakran a szomszédaink jelentenek biztonságot a lakásunk védelmében is.

Szomszédaink összefogásával alakíthatjuk a lakótelepen, a háztömbünkben, vagy a lépcsőházunkban a tágabban vett környezetünket; lakóházunk közösségi dolgait, a kapunk előtti kis kertet, a játszóteret a gyerekeink számára. Vagy velük foghatunk össze különféle érdekvédelmi ügyekben, közösen szólhatunk bele a környéken tervezett változtatásokba is.

A közösségi munkában a szomszédsági kör az az ideális tér, ahol öntevékeny mozgásokat, kezdeményezéseket lehet jól megvalósítani. Erre épülnek a Zsókavár utcai lakótömb (Erdőkerülő utca-Szentmihályi út- Nyírpalota utca által határolt terület) városmegújítási programjának közösségi és szociális tervei.

„Senki más nem fog segíteni, a közösségeket kell újra élesíteni, a szomszédságtól a vallási azonosságon keresztül a hobbicsoportokéig. Ezek nem hagyják, hogy elromoljon a kedv, hogy eluralkodjon a rettegés. Segít, ha látom, hogy a másik miként értelmezi a történeteket, mit csinál. Óriási erejük van a személyes kapcsolatoknak.”

dr. Buda Béla pszichiáter

Ön szerint milyen ügyek vannak, amiket nekünk, itt élőknek a saját környezetünkben, szomszédságunkban lehetne, kellene megoldani? Vannak ötletei, javaslatai, amelyeknek a megoldásában szívesen részt vállalna?

Milyen segítségre lenne szükség ezek megvalósításához?

Keressen bennünket, beszéljük meg, vagy juttassa el azokat az Újjalotai Könyvtárba, a Közösségi Házba, vagy az alábbi címre: zsokavar3@gmail.com

„A szomszédsági közösség tagjai 'ügygondnokként', segítőként támogatják a szakmai döntéshozatalt. Mindazonáltal amikor ezek a döntések a lakóterületet érintik, a szakértők a szomszédság tagjai... A szomszédság tagjai nem tudnak mindent megcsinálni, de csak ők tehetik meg azokat a dolgokat, melyeket meg kell tenni a saját életükkel a közösséggel kapcsolatban”.

A következő hónapokban, évben a Zsókavár utcai lakónegyed a városrehabilitációs program 3. ütemének kereteiben átalakul, megújul.

Tudja-e, hogy milyen fejlesztések várhatóak ebben a városrészben? Vannak-e javaslatai, ötletei a megújítás módjára, tartalmára? Részt venne-e egy-egy kisebb változtatás megtervezésében?

Keressen bennünket, beszéljük meg, vagy juttassa el azokat az Újjalotai Könyvtárba, a Közösségi Házba, vagy az alábbi címre: zsokavar3@gmail.com

A helyi közösségi munka eredményeképpen azt feltételezzük, hogy Újpalotán, s itt a Zsókavár utcai lakónegyedben is, mára több helyi cselekvő csoport jött létre, s ez a folyamat a közeljövőben még várhatóan folytatódni fog.

Ezeket - jó eséllyel - egy helyi **Szomszédsági Tanács** tarthatná össze. Helyi párbeszédet, kerekasztalokat szervezhetne, felhívhatná a helyi problémákra az illetékesek figyelmét, kezdeményezhetne különféle akciókat.

Fontos lenne, hogy ebben lépcsőházanként, háztömbönként legyen(ek), aki(k) az ott élőket is képviseli(k). De a helyi civil kezdeményezések és intézmények képviselői is fontosak lennének egy ilyen koalícióban.

Tud olyanokat, akiket jó lenne egy ilyen kezdeményezésbe elhívni? Önnek lenne kedve egy ilyen közösségi összefogásban részt venni?

Keressen bennünket, beszéljük meg, vagy juttassa el azokat az Újpalotai Könyvtárba, a Közösségi Házba, vagy az alábbi címre: zsokavar3@gmail.com

„Elkezdtünk jól működni, mint egy erős csoport. Néha azt gondoltuk, hogy túl gyorsan haladunk, de most már nem gondoljuk így. Olyanok voltunk, mint a gyermekjátékok a székényben – kivettek, ha játszani akartak velünk, de minket ezentúl már nem tesznek vissza.”

(A korábban idézett részletek *Tony Gibson*: A szomszédsági kezdeményezés c. írásából valók, amely a Szomszédság c. kötetben jelent meg. Kiadó: Közösségfejlesztők Egyesülete)

A szomszédsági kör tehát az öntevékenységnek, a kezdeményezéseknek is tere, hatalmas erőtartálékokkal.

Erre épül a **szomszédsági viszony**, ami (kicsit szakszerű nyelvezettel):

- az ismétlődő találkozásokon alapuló, szoros személyes kapcsolat alkotja egy városi területen belül;
- kiegészítő jellegű: ha valamely feladat meghaladja a család erejét;
- kölcsönösségen alapul;
- „csereviszony”, amely kölcsönös bizalmat feltételez.

A Zsókavár utcai lakónegyed megújítása 3. ütemének közösségi programjai a Közösségfejlesztők Egyesületének segítségével szerveződnek. Programvezető: Péterfi Ferenc peterfi@kkapcsolat.hu

A tervezett közösségfejlesztő programok:

Szomszédsági munka – Szomszédsági Tanács; helyi szövetség a családokért; Szolgáltató - önkéntes pont működtetése; konfliktusszelidítő műhely; közösségi fotós- és videós módszerek a helyiek aktivizálására

További közösségi program-elemek:

Helyi *fiatalok* és más korosztályok öntevékenységét segítő programok; helyi *nyilvánosság* fejlesztése; *közösségi tértervezés* – térhasználat – közösségi kertek; Zsókavár *Szabadegyetem*; *Közbiztonsági* – bűnmegelőzési programok

A városrehabilitációs program részeként az Önkormányzat teljesen újjáépíti a Zsókavár utcai szolgáltató központot (Spirálház).

Az ott működő kitűnő könyvtár mellett az alábbi funkciókat alakítják ki a megújított épületben a kerületi Egyesített Szociális Intézmények megvalósításában tervezett **új közösségi-szociális szolgáltatások számára**: Pajtás – retró közösségi étterem; Praktikus életmód iroda; Közösségi mosoda, Ruhaszervíz varroda, Internet kávézó; MUFTI Ifjúsági iroda fejlesztése.

Ezekon felül az ESZI szervezésében tervezett városmegújítási programok: családi hétvégék, fiatalok tábora, OKJ-s és kortárs-segítő képzések fiatalok számára, a fogyatékosokkal élőket – és családjaikat segítő programok.

Információ: www.zsokavar3.hu oldalon és a zsokavar3@gmail.com

Csörgő Gyula: A települési közösségfejlesztés és a humán erőforrás fontossága

(A visszaemlékezés a 2002. július 5.-én elhunyt Varga A. Tamás [kunbáonyi emlékkonferenciáján](#) szeptember 6.-án) hangzott el.

Az újraközlés szomorú aktualitását az adja, hogy 2012 karácsonya előtt Csörgő Gyula barátunk, egyesületi társunk is eltávozott az élők sorából. Most rá emlékezünk. A szerk.)

„Amikor a hozzászólásom címét viszontláttam a programban, eszembe jutott a „Heti hetes” szlogenje – „a humor nagygúyú”. Jól nézek én ki, hogy a közösségfejlesztés mesterei, meg nagymesterei előtt akarok hozzá nem értőként előadást tartani...!

Aztán eszembe jutott, hogy meg lehet ezt úgy is oldani, hogy előre jelzem: szubjektív lesz ez a hozzászólás. És akkor máris bizonyos mentséget találok a magam számára. Amikor júliusban a Tamásra emlékező egyesületi közgyűlésre mentem (A Községfejlesztők Egyesülete július 31.-i közgyűlésén méltatta az alapító-elnök tevékenységét és választott új vezetőséget. A szerk.), sajnos a vonat és a metró is késett, és a vége felé estem be a gyűlésre. Az utolsó főlshólaló beszélt éppen, de én úgy gondoltam, hogy nekem, Kunszentmiklós születtjének, mindenképpen meg kell szólalnom. Mert 79-től 83-ig én voltam itt (ti. Kunszentmiklóson. A szerk.) a művelődési házban az igazgató, és nagyon sokan emlékeztek meg arról, hogy milyen jó munkát végeztek itt valamikor a 70-es évek elején a műgyetemisták a Tamás vezetésével, a MŰVESE keretében. (Tamás akkoriban a Budapesti Műszaki Egyetem Kulturális Titkárságának vezetője volt, s az Egyetemisták a közművelődésért mozgalom keretében (melynek egy része volt a MŰVESE – Műgyetemi Vetélkedő Seregszemle – játék) a műgyetemisták 200 művelődési ház tervrajzát készítették el az országban, s egyet, a kunszentmiklósit, fel is újították. A szerk.) És arra is emlékeztem, hogy az érkezésem előtti időszakban, tehát 79-ben, már elkezdtek a művelődési ház újbóli renoválását. És többek között az általam nem szeretett, és később aztán nagyon nem szeretett vezetők némi utálkozással mondták: „Na, hála Istennek, eltűntettük a kék termet!”

De én még láttam a házat úgy, ahogy azt a műgyetemisták itt hagyták nekünk: gyönyörű szépen volt kifestve.

Tegnap este még gyorsan átnéztem a „bibliámat”, a [Közöségfejlesztés-t](#).

Azt már Pesten is mondtam, hogy én ezt valahogy úgy tekintem magamnak, mint a Petőfi a Nagy francia forradalom történetét. És most elszomorodva láttam, megint csak egy kicsit nyitottabb szemmel, hogy mennyi mindent nem hasznosítottam még én ebből a könyvből! Mert ebben a könyvben olvastam kedvenc idézetemet [Schumacher-től](#), és akármikor a kezembe vettem, mindig ezzel kezdtem. És hát többnyire leragadtam egy-egy részletnél, és azt a százfajta módszert, meg eset-történetet eddig még csak alkalmilag olvastam el.

Amikor valahogy bekerültem a közösségfejlesztők közé, mindig nagyon jól éreztem magam. Gimnazista koromban a kémia-órán mindig csak azt bántam, hogy volt két anyag, amelyik egyáltalán nem akart egymással kapcsolatba kerülni, de jött a katalizátor és a segítségével lebonyolódott az a bizonyos vegyi folyamat. A két anyag szinte széttephetetlen kapcsolatba került egymással, és akkor a végén kivált a katalizátor. Sokszor eszembe jut ez a közösségfejlesztők között.

Én a saját érdekemben tulajdonképpen roppant gyámoltalan voltam. Egyszerűen mindent elviseltem, mint a birka, ha viszont azt a közösséget érte támadás, igazságtalanság, amiben én voltam, akkor azért borzasztó lelkesen ki tudtam állni. Egy idő múlva rájöttem arra, hogy nekem úgy kell valahogy az ügyeimet intézni, hogy az kapcsolódjon a közösség ügyeihez, és akkor tudom a saját érdekemet is képviselni.

Beiratkoztam a másoddiplomás képzésre, levelezőn elvégeztem a tanárképző főiskolát, és három évet töltöttem megszakításokkal Bujdosó Dezső, Maróti Andor, F. Vankó Ildikó, meg a Gelencsér Katalin, Talyigás Katalin szárnyai alatt, és nagyon sokat tanultam tőlük. Maróti tanár úr a kultúra elméletéből főlshórolt vagy százat. Az egyik az volt, hogy a kultúra egyik értelemben az a mód, ahogyan élünk. A másik talán éppen a Maróti tanár úrnak a találmánya volt: a kultúra nem más, mint probléma-elemzés és megoldó képesség is. Ez énnekem nagyon tetszett, és akkor tulajdonképpen akaratlanul is kerestem azokat az eszközöket, módszereket, amivel meg lehet az embereket, gyerekeket szólítani, illetőleg meg lehet nyerni a saját ügyünk érdekében. És emlékszem rá, hogy milyen izgalom fogott el attól a Széchenyi-mondástól, hogy a nemzet ereje a kiművelt emberfőknek a sokasága. De igazából senki nem vette azt a fáradságot, hogy netalántán valamit kezdeni is kellene ezzel a mondással! Közismert, hogy a 60-as években egy szinten voltunk

Finnországgal, Görögországgal. Aztán húsz év múlva már mérhetetlenül előttünk jártak. És Japánban is a jó iskolarendszer alapján indult meg igazából a gazdaság fejlődése. És most érkezett el az idő, amikor elmondhatom a már említett kedvenc Schumacher-idézetet, hogy a gazdaságfejlesztés feltételei kívül esnek a gazdaságon, mert az az emberek tanultságtól, szervezettségétől és fegyelmétől függ.

Mindig nagy figyelemmel kísértem a cigánygyerekeket. Mostanában itt az ÁMK-ban óraadóként dolgozom. Az ÁMK már két igazgatót fogyasztott el a „cigány probléma” miatt – amit én soha nem tekintettem cigány problémának -, most van egy harmadik, fiatal igazgató, remélem, ő tovább bírja, illetőleg valami megoldást ki tud találni. Az ELTE pedagógiai tanszékének a vezetője írt egy fantasztikusan érdekes, rövid, de velős fejtegetést a spontán kirekesztődésről, s benne az iskola felelősségéről. De ugyanilyen felelőssége van az önkormányzatnak, a diák önkormányzatnak, illetőleg az ifjúsági munkának is. A valóságos munkával való találkozásról kellene gondoskodni, illetőleg az iskola feladata lenne bizonyos értelemben a gyerekek szabadidejének a megszervezése, kulturális és sportfoglalkozások keretében. El is kezdtünk klubfoglalkozásokat szervezni. 96 karácsonyára már egy viszonylag jól felszerelt klubot tudtunk átadni a gyerekeknek. Január tizenegyedikén már el is lopták a nagyképernyős tv-t meg videót. Kiderült, hogy a gyerekek őstehetségek a sportban és nagyon jól táncolnak. A Soroshoz pályáztunk, és ennek az eredménye az volt, hogy sikerült a gyerekek tehetségét bemutatni, hogy diákújságírásban a három év alatt, amit a Soros hirdetett - nem csak cigánygyerekek számára - kiemelt első díjat kapott egy cigány fiú, utolérte a korosztályát sportban, tavaly pedig egy cigány-népismereti találkozón első helyet szereztek. És most nyertük el a Sorosnak egy másik pályázatát, s a középiskolások diákújságírással foglalkoznak. Rengeteg olyan fiatal ember van, aki nem végezte el a nyolcadik osztályt, és a mai napnak a különösen nagy öröme számomra az, hogy tizenhárom hónap után - akkor vettük el a székházunkat -, az Önkormányzat megengedte, hogy a hátralévő két hónapra irodát béreljünk.

Nagyon tetszett, amit a Bandi mondott (Markolt Endre. A szerk.), hogy ő úgy érzi, a Tamás katedrális épített. És nagyon örülök, hogy ebben a katedrálisban most már én is egy imádkozó, vagy hívő lehetek. És az is nagyon tetszik, amit a Bandi javasolt, hogy egy év múlva érdemes lenne újra találkozni.

Amikor én itt a művelődési házban voltam, jártak oda apám barátai, nagyon jó népdalénekesek, és én, ha velük voltam együtt, mindig úgy éreztem magamat, hogy jobb ember vagyok. Olyan jó kisugárzásuk volt. És én ezt éreztem akkor is, amikor

a Tamás mellett voltam, és az pedig nem kevés alkalommal volt, mert amikor ő bent járt Kunszentmiklóson és várta a társulatot, valahogy mindig arra jártam én is. És akkor csak mondtam, mondtam, mondtam és ő nagyon megértően, beszédesen hallgatott, és nekem megkönnyebbült a lelkem.

Köszönöm szépen.”

S most a Bakér Mente Kunszentmiklós-párti lap 2013. januári számában megjelent megemlékezést közöljük (A szerk.)

KISLÁDAFIA

(Balogh Mihály rovata)

2012. december 17-én örök nyugalomba vonult Csörgő Gyula, a Tanár úr, az Edző bá', a „cigány elnök”, akit sokan ismertünk kis városunkban. De vajon ismertük-e tényleg? Tudtuk-e ki volt, hogyan gondolkodott a világról, milyen életutat járt?

1938. július 1-jén született Kunszentmiklóson, korán elveszítette az édesanyját, majd tizenhét évesen teljesen árva lett. A település szegénynegyedében, a Művész utcában nevelte özvegy, gyermektelen nagynénje, aki varrásból tartotta fenn magukat, járatta iskolába a sajátjaként szeretett rokon fiút. Gyula jól tanult és sportolt. Legendásan „sportos” osztályban érettségizett 1956-ban, amelybe országos középiskolai bajnok atléták jártak, mint például a későbbi európai csúcstartó, olimpikon súlylökő, Nagy Zsigmond. Eredményeik kovácsa, tanár-edzőjük, a náluk alig idősebb Mózes Albert („Buci tanár úr”) fanatizáló képességével a sport szeretetét, nevelő erejének tudatát egy életre beoltotta tanítványaiba, így a gerelyvetésben országos csapatbajnok Gyulába is.

A pesti egyetemen magyar – történelem szakra járt és a BEAC-ban atletizált. Ezekre az időkre Kristóf Attila barátja, a Magyar Nemzet újságírója úgy emlékezett lapja hasábjain, hogy Gyulával a BEAC pálya egyik szertárában laktak, szerénynek sem mondható körülmények között.

Két év után otthagya az egyetemet, dolgozni ment, hogy fedezhesse tanulmányi költségeit. A nyírségi Porcsalmára került képesítés nélküli nevelőnek. Nyíregyházán szerzett tanári diplomát 1976-ban. Porcsalmán nősült, ott született

meg a két gyermekük, ott élte szakmai élményekben, sikerekben leggazdagabb, legboldogabb éveit.

Színjátzó-rendező tanfolyamot végzett Nyíregyházán, vers- és prózamondást tanított, tanítványaival sorra mutattak be országos visszhangot vert darabokat. (Este a fonóban, Ludas Matyi, Lenne bár mindig napfény, Koldus és királyfi)

Nagynénje betegsége 1979-ben hazahívta. Művelődési ház igazgató lett szülőhelyén. Újra kezdte a gyermekszínházaszt, és intenzívebben folytatta a Porcslmán indult diáksport-pedagógiai munkát. 1983-tól művelődési ház igazgató, majd pedagógus Kunadacson. Sikereket ért el adacsi atlétáival is.

Nyugdíjasként a szíve visszahúzta szülővárosába. Pihenés helyett fáradhatatlanul dolgozott a közéletben, bekapcsolódott a cigány kisebbségi önkormányzat munkájába, ahol elnökké is megválasztották. Sok cigány családon igyekezett segíteni tanácsaival, ügyes-bajos dolgaik intézésével. A kistérségben konzulensi szerepet vállalt, az ÁMK-ban pedig délutánonként részt vett a hátrányos helyzetű cigány tanulók fölzárkóztatásában, tehetséggondozásában. Különösen atlétikában voltak eredményesek tanulói.

Vallotta, hogy a nevelésben a sport mindenre jó. E gondolat jegyében alapította meg a Miklóssy János Atlétikai és Szabadidősport Egyesületet, találta ki és szervezte a sportcsarnok terematléikai versenyeit, küzdött az egykori gimnáziumi sporttelep „föltámasztásáért.”

„Főállásban soha nem volt az ÁMK dolgozója, mégis az utóbbi 15-20 évet ott töltötte... Az ÁMK volt a második otthona. Tanácsaival, meglátásaival mindig felkereste az aktuális ÁMK igazgatót... Rendszeresen részt vett az ÁMK nyugdíjasok rendezvényein, mert közénk tartozott, ő maga volt az ÁMK!” – emlékezett rá Horváth Tibor igazgató.

Munkásságáért 2010-ben a Bács-Kiskun megyei közgyűlés elnöke elismerő kitüntetésben részesítette.

Globálisan gondolkodó, a világot megváltani akaró, törekvéseiben megalkuvást nem ismerő, igazi humanista volt, bízott a nevelés mindenhatóságában, bízott az emberekben. De öntörvényű, makacs, nehéz ember is volt, magányos harcos, akinek nagyszerű ötletei gyakran azon vallottak kudarcot, hogy kiváló elméleti felkészültsége, kreatív fantáziája igen csekély gyakorlati érzékkel párosult. Minden idegszálával szentmiklósi, az egykori „szélmalmok városa” gyermeke, aki modern Don Quijote-ként találta meg magának a mai szélmalmokat.

Még hogy Csörgő Gyula örök nyugalomba vonult? Aligha! Csak az edzéseket vitte magával Odaátra, s ha vannak ott valahol „túlvilágcsúcsok”, Gyula új tanítványai már biztosan készülnek a megdöntésükre.

Péterfi Ferenc: Mi lenne, ha...?

Ha Magyarországon magas lenne a bizalmi index, a közbizalom erős lenne.

Ha erős lenne a közbizalom, mindannyian bíznánk a közintézményekben.

Ha bíznánk a közintézményekben – egy kicsit jobban a civil társadalomban és a nonprofit szervezetekben –, akkor sokan és szívesen vennének részt a közügyek megoldásában, ami révén a társadalmi ellenőrzés erősebben valósulhatna meg. Bár erre mindig nagy szükség lenne, de ez nem lenne nehéz dolog, mert azt is tudnánk, hogy bízhatunk a rendőrségben, az egyházakban, az önkormányzatokban, az igazságszolgáltatásban.

És ha sokkal jobban bíznánk (mert bízhatnánk) a parlamentben és a politikusokban, akkor úgy hinnénk, hogy jóval alacsonyabb a korrupció, s azért is bíznánk jobban bennük, mert megélnénk és tapasztalnánk, hogy bevonnak bennünket a központi és a helyi ügyekről való döntésekbe. És mosolyognánk az acsarkodásaikon, s a média sem velük foglalkozna szánalomra méltó intenzitással és mennyiségben.

Ha valóban számítanánk, akkor úgy hinnénk, hogy hatással tudunk lenni a lakóhelyünket érintő döntésekre. Ha ebben biztosak lennénk, akkor be is kapcsolódnánk a közügyekbe és ezáltal hatalmas erőforrást jelentenénk a lakóhelyünkön; javaslatokkal és különféle felelősségvállalásokkal, gyakori közösségi és önkéntes munkáinkkal járulnánk hozzá szűkebb és tágabb környezetünk életéhez.

Akkor mindnyájunknak fontos lenne a közjó, a szolidaritás. A legfőbb törekvésünk az lenne, hogy segítsünk azokon, akik önmaguk képtelenek a saját helyzetükön változtatni, de a mi támaszunkkal újra és újra megpróbálnák. És akkor bíznánk abban, hogy az állam és a mi segítségünkkel, közös erőfeszítéseinkkel, a legtöbb bajunk megoldható.

Erről rendszeresen párbeszédet folytatnánk mindenféle szinten.

És ha bíznánk az intézményekben és egymásban, akkor jóval kevesebb vasrács, őrző-védő szolgálat lenne. Akkor az ügyek sokkal gyorsabban, a bizalomtól olajozottabban és olcsóbban intéződnének, nem kellene mindent agyonbiztosítani a csalás és a gazemberség ellen – sőt azt is tudnánk, hogy az az ellenőrzési rendszer megháromszorozásával sem orvosolható. Akkor az adott szó számítana, a hivatalos papírokat nem kellene annyi aláírással és bélyegzővel ellátni; a bizalmatlanság következtében kialakult agyonellenőrzés és túlbiztosítás nem bénítaná a társadalom életét.

Ha bizalom lenne, megtanulnánk kezdeményezni, gyakorolnánk a döntéshozatalt kisebb és egyre magasabb szinteken, felelősséget vállalnánk mindenféle munkánkban, de a kapcsolatainkban, a közéletben, sőt a magánéletünkben is. És sokkal jobban becsülnénk egymást.

Akkor sokkal erősebb lenne a gazdaságunk, védettebbek lennénk váratlan külső változásokkal szemben. De tervezett változásokat mi magunk kezdeményeznénk és csinálnánk végig. Mert bíznánk egymásban és önmagunkban is.

Ha Magyarországon magasabb lenne a közbizalom.

És jó lenne – még jobb lenne itt élni!

peterfi@kkapcsolat.hu
[KÖZBIZALOM 2012](#)

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok

Nyomtatott kiadványok

(Megvásárolhatók a Közösségfejlesztők Egyesülete székhelyén:

1011 Budapest I. Corvin tér 8.)

Beke Pál: *Önkormányzó társadalom*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1991.

Bodorkós Barbara – Kajner Péter – Kovács Edit – Peták Péter – Péterfi Ferenc): *Rajtunk múlik!* Hogyan szervezkedjünk és képviseljük érdekeinket a lakóhelyünkön? Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2005.

(CEBSD-VIBOSO): *Szomszédsági gazdaságfejlesztés*. Tanulmánygyűjtemény.

Ford. Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2000.

Paul Henderson: *Társadalomhoz tartozás és állampolgáriság Európában*. Mit tehet mindezért a közösségfejlesztés? (Szerk. Vercseg Ilona, ford. Varga Tamás). Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1997.

R. Perlman – A. Gurin: *Közösségszervezés és társadalmi tervezés*. A részleteket válogatta: Varga A. Tamás. Szerk. Mátyus Alíz. Ford. Szombatiné Mihályi Zsuzsa. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

Peter Schwarz: *Menedzsment a nonprofit szervezetekben*. Ford. Solymosi Judit. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Solymosi Judit szerk. és ford.): *Egyesületi művelődési otthonok Franciaországban*.

Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Szerk. és ford.: Solymosi Judit és Varga Tamás): *Identitás – filozófia – stratégia*.

Gondolatok a civil társadalom szerveződései számára. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Vál. Varga A. Tamás, szerk. B. Vörös Gizella): *Közösségi munka. Elmélet és gyakorlat külföldön*.

Szöveggyűjtemény. Fordították: Rakovszky Zsuzsa, Verók Edit. Budapest,

Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Vál. Varga A. Tamás, szerk. Vercseg Ilona). *Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak*.

Fejezetek a közösségi munka brit kézikönyvéből. Ford. Varga Tamás. Budapest,

Közösségfejlesztők Egyesülete, 2005 májusa

(Írta és szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak*. Budapest,

Közösségfejlesztők Egyesülete, 2004.

(Szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztő lelkészek*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

Vercseg Ilona: *Közösség és részvétel*. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület és ELTE Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék, 2011. Megvásárolható a tanszék titkárságán, Bp. XI., Pázmány Péter sétány 1/a.

Elektronikus kiadványok

(ingyenesen letölthetők a <http://www.kozossegfejlesztzes.hu> honlapon a [Régi honlapról!](#))

(W.W. Biddle – L.J. Biddle): *A közösségfejlesztési folyamat*. Szerk. és az előszót írta Varga A. Tamás, ford. Rakovszky Zsuzsa, Szentpéteri Gabriella. Budapest, Országos Közművelődési Központ Közösségszolgálat, 1988.

(Charlie McConnell): *A közösségfejlesztés támogatása Európában*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

(Gergely Attila): *Intézmények építése a helyi közösségekben*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1991.

(Közösségfejlesztők Egyesülete Városmegújító Munkacsoport) *KÉZIKÖNYV a részvételi városmegújításról*. Gyakorlati útmutató, Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2010.

(Szerk. Péterfi Ferenc): *A közösségi rádiózásról*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

(Jack Rothman): *A közösségi beavatkozás megközelítései*. Ford. Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2001.

(Varga A. Tamás – Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztés*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet, 2001.

(Varga A. Tamás – Vercseg Ilona): *Település, közösség, fejlesztés. Tapasztalataink a helyi társadalmi-kulturális fejlesztésről*. Budapest, Országos Közművelődési Központ, 1991.

(Vercseg Ilona): *Közösség – Eszme és valóság*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztés és munkahely-teremtés*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1997.

(Szerk., ford. és a bevezető tanulmányt írta Vercseg Ilona). *Szomszédság*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

E szám megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.
PAROLA. Felelős kiadó: a Közösségfejlesztők Egyesülete;
Felelős szerkesztő: Vercseg Ilona;
Korrektor: Velencei Ágnes;
Tördelés: Príma Viktória;
Előfizetés – évi négy számra 2000 Ft – a Szerkesztőség címén:
1251 Budapest, Pf. 42;
Telefon és fax: 201-5728, e-mail: kofe@kkapcsolat.hu;
Műszaki szerkesztés: i&i Kft.